

Tartu Ülikool
Majandusteaduskond

Reilika Randla

**SEOS ETTEVÕTTE VASTUTUSTUNDLIKKUSE JA
FINANTSTULEMUSLIKKUSE VAHEL EESTI
ETTEVÕTETE NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: lektor Maire Nurmet

Tartu 2015

Soovitan suunata kaitsmisele

(juhendaja allkiri)

Kaitsmisele lubatud “ “ 2015.a.

Rahanduse ja majandusarvestuse õppetooli juhataja
(õppetooli juhataja nimi ja allkiri)

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....
(töö autori allkiri)

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. VASTUTUSTUNDLIK ETTEVÕTLUS JA SELLE SEOTUS ETTEVÕTTE FINANTSTULEMUSLIKKUSEGA	7
1.1. Vastutustundliku ja jätkusuutliku ettevõtluse mõiste ja dimensioonid	7
1.2. Vastutustundliku ettevõtluse põhimõtted ja olulised teemad	13
1.3. Ettevõtte finantstulemuslikkus ja selle seotus vastutustundliku ettevõtlusega	19
2. VASTUTUSTUNDLIKU ETTEVÕTLUSE RAKENDAMINE EESTIS JA ETTEVÕTETE FINANTSTULEMUSLIKKUS	25
2.1. Vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete rakendamise käsitleused Eesti ettevõtete näitel	25
2.2 Valimi kirjeldus ja finantssuhtarvude analüüs	33
2.3 Vastutustundliku ettevõtluse põhimõtteid järgivate ettevõtete finantstulemuslikkuse seotus indeksiga	38
KOKKUVÕTE.....	43
VIIDATUD ALLIKAD	47
LISAD	52
Lisa 1. Algandmed	52
Lisa 2. Valimi finantssuhtarvud	58
Lisa 3. Korrelatsioonanalüüside tulemused	61
Lisa 4. Regressioonanalüüside tulemused	61
SUMMARY	64

SISSEJUHATUS

Üleilmastumise ning majanduslike ja tööstuslike muutuste taustal on selgeks saanud, et jätkusuutliku arengu, k.a jätkusuutliku majandustegevuse tagamiseks ei piisa keskendumisest ainult majandusprobleemidele. Majandusareng peab olema seotud keskkonnakaitse ja ühiskondliku vastutusega. Muutuva turusituatsiooni, keskkonna- ja ühiskondlike nõuetega kokku puutudes on üha rohkem ettevõtteid mõistnud, et laiem vastutuse võtmine ühiskonna ees võib neile ka majanduslikku kasu tuua. Eestis on samuti paljud ettevõtted viimasel ajal aru saanud, et lühiajaline ja kiirele kasumile orienteeritud äriidee ei ole jätkusuutlik. Eduka majandustegevuse tagamiseks tuleb pöörata enam tähelepanu tarbijate tegelikele vajadustele, panustades oma toodetele ja teenustele pikaajalise turu loomisse. Paljud ongi hakanud ettevõtte ühiskondlikku vastutust (CRS) oma äri üldisesse strateegiasse, juhtimissüsteemi ja igapäevategevusse integreerima. (Tóth: 4)

Vastutustundliku ettevõtluse aktuaalsusele Eestis viitab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis välja töötatud vastutustundliku ettevõtluse tegevuskava 2012-2014, mis näitab, et riik teeb esimesi samme ettevõtete ühiskondlikuks panustamiseks ja vastutustundliku ettevõtluse soodustamiseks ning edendamiseks. Vastutustundlikule ettevõtlusele hakati Eestis tähelepanu pöörama ja seda edendama juba varem, 2007. aastal käivitati ajaleht Äripäeva ja Vastutustundliku Ettevõtluse Foorumi algatusel vastutustundliku ettevõtluse indeksi kokkupanemine Eestis. Selle eesmärgiks on aidata ettevõtetel mõtestada, hinnata ja edendada oma tegevuse majanduslikku, sotsiaalset ja keskkondlikku mõju ning teavitada sellest oma sidusrühmi ja huvilisi.

Ettevõtete jaoks on oluline teenida kasumit ja saavutada finantstulemuslikkus. Samas on ühiskonna surve muutumas üha tähtsamaks arvestamine looduskonnaga ja kogukonnaga. Esmapilgul võivad tunduda huvid vastandlikud, kas ikka on võimalik

suurendada ettevõtte finantstulemuslikkust samal ajal pöörates tähelepanu (kulutades aega ja ressursse) ühiskonna üldisele heaolule ja jätkusuutlikkusele. Seepärast on oluline uurida ettevõtte vastutustundlikkuse ja finantstulemuslikkuse vahelist seotust. Kui seos on positiivne ja samasuunaline, siis on ettevõtetel suurem huvi panustada ühiskonna jätkusuutlikkuse rohkem ja samas teenida näiteks suuremat kasumit.

Bakalaureusetöö eesmärgiks on selgitada välja vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete rakendamise ja ettevõtte finantstulemuste vahelise seose suund ja kuju Eesti ettevõtetes.

Eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

- selgitada jätkusuutliku ja vastutustundliku ettevõtluse mõisteid ja dimensioone,
- uurida vastutustundliku ettevõtluse põhimõtteid ja olulisemaid teemasid,
- uurida vastutustundliku ettevõtluse seotust ettevõtte finantstulemustega varasemate uuringute põhjal,
- selgitada vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete rakendamist Eesti ettevõtetel näitel,
- analüüsida Eesti ettevõtetel finantstulemusi valimis,
- uurida seost vastutustundlikku ettevõtluse indeksi ja finantstulemuslikkust mõõtvate näitajate vahel.

Bakalaureusetöö koosneb kahest osast – teoreetilisest ja empiirilisest. Töö esimeses ehk teoreetilises osas antakse esmalt ülevaade vastutustundliku ettevõtluse ja ettevõtte jätkusuutlikkuse erinevatest teooriatest ning seejärel erinevatest meetoditest. Edasi selgitatakse välja vastutustundliku ettevõtluse põhimõtted ja peamised teemad. Viimases alapeatükis antakse ülevaade erinevatest varasemalt läbi viidud uuringutest, mis käsitlevad vastutustundliku ettevõtluse ja ettevõtte finantstulemuste vahelist seotust ning selgitatakse välja näitajad ja meetod töö eesmärgi täitmiseks.

Töö empiirilises osas antakse ülevaade vastutustundliku ettevõtluse rakendamisest Eesti ettevõtetel näitel. Järgnevalt kirjeldatakse valimit ettevõtetest, mida uurima hakatakse, peamiste tunnuste põhjal – tegevusala, ettevõtte suurus ja asukoht. Seejärel analüüsitakse valimi finantssuhtarvude keskmisi väärtusi ja võrreldakse neid Eesti keskmistega. Lõpuks uuritakse korrelatsioon- ja regressioonanalüüsi abil

vastutustundliku ettevõtluse indeksi seotust finantstulemuslikkust iseloomustavate näitajatega. Empiiriline osa toetub Äripäeva infopanga andmebaasile, kust on saadud valimi jaoks ettevõtete majandusaasta aruanded. Kuna vastutustundliku ettevõtluse indeks on avalikult kättesaadav vaid aastate 2009-2011 kohta, siis on vaatluse all vastav periood. Regressioonanalüüsi läbi viimiseks kasutatakse tarkvarapaketti SPSS Statistics.

Märksõnad: ettevõtte finantstulemuslikkus, vastutustundlik ettevõtlus, ettevõtte sotsiaalne vastutus.

1. VASTUTUSTUNDLIK ETTEVÕTLUS JA SELLE SEOTUS ETTEVÕTTE FINANTSTULEMUSLIKKUSEGA

1.1. Vastutustundliku ja jätkusuutliku ettevõtluse mõiste ja dimensioonid

Vastutustundliku ettevõtluse teema on mitmetahuline ja tihti segadust tekitav. Ettevõtted peaksid minimeerima oma tegevusest tulenevaid negatiivseid mõjusid ja püüdma suurendada positiivset mõju ühiskonnale läbi majandusliku, keskkonna- ja sotsiaalse mõõtme integreerimise ettevõtte tegevusse ja juhtimisse. Vastutustundlik ettevõtte võib olla igas suuruses ja see ei piirdu vaid sponsorluse või heategevusega. Suurtel korporatsioonidel on rohkem vahendeid selleks, aga ka suurem vastutus eeskujuks olemise näol kogu ühiskonna ees. Oluline on, et iga ettevõtte pööraks vastutustundlikkusele tähelepanu oma tegevusvaldkonna spetsiifikast lähtudes. (Vastutustundlik ... 2012: 9-10)

Vastutustundlik ettevõtlus on Eestis kasutusel olev mõiste, millele leidub palju inglise keelseid vasteid, järgnevalt mõned neist – „*corporate responsibility*“ (CR); „*corporate social responsibility*“ (CSR); „*corporate sustainability and responsibility*“; „*responsible business*“ ja „*creating shared value*“ (Vastutustundlik ... 2012: 12). Autor käsitleb vastutustundliku ettevõtluse ja sotsiaalselt vastutustundliku ettevõtluse (edaspidi kasutusel lühend CSR) mõisteid sünonüümidenä, kuna käesolevas töös on peamine mõista antud teemat sisuliselt, mitte detailselt mõisteid eraldada.

Rahvusvaheline standard ISO 26000 käsitleb sotsiaalse vastutuse mõistet järgnevalt: „organisatsiooni vastutus oma otsuste ja tegevuste mõjude eest ühiskonnale ja keskkonnale läbipaistva ja eetilise käitumise kaudu, mis panustab jätkusuutlikku arengusse, sealhulgas ühiskonna tervisesse ja heaollu; arvestab huvirühmade ootustega;

on vastavuses asjakohaste seaduste ja rahvusvaheliste käitumisnormidega; on organisatsiooni lõimitud ja kajastub suhetes partnerite ja huvirühmadega.“ (Juhis ... : 3)

Russell (2010) esitab oma töös laiaulatusliku ülevaate CSR'i definitsioonidest. Akadeemilistele definitsioonidele on iseloomulik teoreetiline olemus ja kontseptuaalsus. Tabelis 1 on välja toodud valik CSR'i akadeemilistest definitsioonidest.

Tabel 1. Valik CSR-i definitsioone erinevate teadlaste poolt

Teadlane (või teadlased)	CSR-i definitsioon
Carroll (1979)	„Ettevõtte sotsiaalne vastutustundlikkus hõlmab majanduslikke, õiguslikke ja vabalt valitud ootusi, mis on ühiskonnal organisatsiooni suhtes antud ajahetkel.“
Drucker (1984)	„... ettevõttele kohane sotsiaalne vastutustundlikkus on kui lohe taltsutamine, mis on sotsiaalsete probleemide muutmine majanduslikeks võimalusteks ja kasuks, tootmisvõimeks, inimeste pädevusteks, hästtassustavateks töödeks, jõukuseks“
Wood (1991)	Arutles selle üle, et CSR-i põhiline idee seisneb äritegevuse ja ühiskonna põimumises, mitte eraldiseisvates üksustes.
Hopkins (2003)	„CSR on seotud ettevõtte sidusrühmadega eetilisel või vastutustundlikul viisil. Eetiline või vastutustundlik tähendab sidusrühmade käsitlemist kui vastuvõetavaks peetuna tsiviliseeritud ühiskonnas. Sotsiaalne vastutus sisaldab ka majanduslikku vastutust. Sidusrühmad eksisteerivad nii firmas sees kui ka väljaspool. Sotsiaalse vastutuse laiem eesmärk on luua üha kõrgemat elatustaset, säilitades samas ettevõtte kasumlikkuse, inimestele nii ettevõttes sees kui ka väljaspool.“
Kotler ja Lee (2005)	„Ettevõtte sotsiaalne vastutus on kohustus parandada kogukonna heaolu vabalt valitud äritavade ja ettevõtte ressursiliste panuste kaudu.“
Campbell (2007)	„... ettevõtted tegutsevad sotsiaalselt vastutustundlikul viisil, kui nad teevad kahte asja. Esmalt, nad ei tohi teadlikult teha midagi, mis kahjustab sidusrühmi – eriti investoreid, töötajaid, kliente, tarnijaid või kohalikku kogukonda, kus nad tegutsevad. Teiseks, kui ettevõtted põhjustavad kahjusid nendega seotud sidusrühmadele, siis peaksid nad parandama selle iga kord kui kahju on tuvastatud ja firma tähelepanu sellele juhitud. ... see on definitsioon, mis kehtestab käitumuslike standardite miinimumi ettevõtte suhte tagamiseks oma sidusrühmadega, millest allpool ettevõtte käitumine muutub sotsiaalselt vastutustundetuks.“

Allikas: (Russell 2008: 44-47)

Tabelis 1 välja toodud definitsioonid keskenduvad peamiselt sotsiaalsele dimensioonile ja ettevõtte tegevuste mõjudele sidusrühmadele ning põhiliseks läbivaks teemaks on huvirühmade huvidega arvestamine ja koostöö tegemine. Eespool välja toodud ISO 26000 definitsioonis on kajastatud nii keskkondlik kui ka ühiskondlik dimensioon.

Dahlsrud (2008) arutles CSR-i definitsioonide subjektiivsuse teemal ja väitis, et ei ole võimalik välja töötada üheselt mõistetavat objektiivset mõistet. Seepärast uuris ta oma artiklis erinevusi ja sarnasusi olemasolevate definitsioonide vahel. Analüüsi oli kaasatud 37 definitsiooni ja neid uuriti viie dimensiooni tähenduses – sidusrühmade dimensioon, sotsiaalne dimensioon, majanduslik dimensioon, vabatahtlikkuse dimensioon ja keskkondlik dimensioon. Analüüsi tulemusel selgus, et keskkondlik dimensioon sai oluliselt vähem tähelepanu kui teised dimensioonid. Samas kui CSR oli sügavamalt lahti seletatud, siis keskkondlik- ja sotsiaalne dimensioon olid esindatud võrdsel määral. Erinevate dimensioonide süstemaatilist kasutamist ei ilmnenud.

Tóth on antud teema pika arutelu tagajärjel välja pakkunud järgneva definitsiooni vastutustundliku ettevõtte mõistele: „ühiskonna suhtes tõeliselt vastutustundlik ettevõtja – näeb end süsteemi osana, mitte üksnes kasumi maksimeerimisest huvitatud piletitä reisija; saab aru, et jätkusuutmatuse (looduskeskkonna hävimine ja sotsiaalse ebavõrdsuse suurenemine) on meie aja suurim väljakutse; mõistab, et arvestades oma suurt rolli majanduse edendamisel peavad valitsused ja ettevõtted koos lahendusi leidma; hindab ausalt ja vastutustundlikult oma tekitatud probleemide koormat (tark oleks keskenduda paarile-kolmele peamisele probleemile); astub süstemaatiliselt, järjepidevalt ja eesmärgipäraselt olulisi samme jätkusuutlikuma maailma suunas; arvestab huvirühmade vajadustega; on leidnud tasakaalu keskkonnaga seotud, sotsiaalsete ja äriliste eesmärkide vahel.“ (Tóth 2009: 22)

Kõikidest CSR'i definitsioonidest on autori arvates kõige paremini termini sisu avanud Tóth. Seal on kajastatud nii keskkondlik kui ka sotsiaalne dimensioon, tähelepanu on juhitud ettevõtete ja valitsuste koostööle ja süsteemi terviklikkusele, mis aitab tagada tõeliselt vastutustundlikku ning jätkusuutlikku arengut. Samuti on ISO 26000 poolt välja pakutud definitsioon põhjalik ja olulisi teemasid hõlmav.

Vastutustundliku ettevõtluse teema on tugevalt seotud jätkusuutlikkuse mõistega. Ettevõtte panustab vastutustundliku tegevusega (ühiskonnas, töökeskkonnas, looduskeskkonnas jne) nii enda kui ühiskonna ja keskkonna jätkusuutlikkusse arengusse. (Vastutustundlik ... 2012: 11) Jätkusuutlikkusele keskendumisega seoses arutles Marrewijk, kas CSR-i ja ettevõtte jätkusuutlikkust (CS – „*corporate sustainability*“) saab käsitleda sünonüümidenä. Ta defineeris kahte terminit ühes käsitluses järgnevalt: „tavaliselt viitavad CSR ja ettevõtte jätkusuutlikkus ettevõtte tegevustele – vabatahtlikult määratletuna – näitamaks sotsiaalsete ja keskkondlike huvide kaasamist äritegevusse ning koostöömismist sidusrühmadega.“ (Marrewijk 2003: 101,102) Seega on vastutustundliku ettevõtluse käsitlemise juures oluline pöörata tähelepanu ka mõistele ettevõtte jätkusuutlikkus. Kuna firmad lähtuvad enamasti oma subjektiivsetest huvidest, siis ettevõtte jätkusuutlikkuse tagamine läbi CSR-i rakendamise on samuti nende huvides.

Ettevõtte jätkusuutlikkust on keeruline ühtviisi ja selgelt defineerida. Dyllick ja Hockerts defineerivad ettevõtte jätkusuutlikkust järgnevalt: „... ettevõtte vajadused vastavad otseselt ja kaudselt sidusrühmade (nagu aktsionärid, töötajad, kliendid, survegrupid, kogukonnad jne) vajadustele, seejuures ohustamata tulevaste sidusrühmade vajaduste samal viisil täitmist. Selle eesmärgi suunas liikumiseks peavad ettevõtted säilitama ja kasvatama oma majanduslikku, sotsiaalset ja keskkondlikku põhikapitali, samal ajal aktiivselt kaasa aidates jätkusuutlikkusele poliitilises valdkonnas.“ (Dyllick, Hockerts 2002: 131-132) Majanduslikus jätkusuutlikkuses saab käsitleda nii ettevõttesiseseid kui ka väliseid jätkusuutlikkuse juhtimise põhimõtteid. Seepärast peab CS-i juhtimine sisaldama järgnevat: ettevõtte finantstulemusi, ettevõtte immateriaalse vara juhtimist, ettevõtte mõju majandusele laiemalt, ettevõtte sotsiaalsete ja keskkondlike mõjude välja selgitamist ning juhtimist. (Doane, McGillivray 2001)

Selleks, et ettevõtte oleks rohkem jätkusuutlikkusele orienteeritud, peab ta tegema muudatusi, mis hõlmavad ressursitõhuga tehnoloogia ja jätkusuutlikkuse aruandluse süsteemide kasutuselevõttu, pakkuma jätkusuutlikke tooteid, teenuseid ja toote-teenuse ühendusi (Siebenhuner, Arnold 2007). Linnenluecke *et al.* (2009) rõhutavad oma artiklis, et ettevõtte CS peab hõlmama terviklikku perspektiivi selleks, et saavutada reaalsed edu. Võib järeldada, et ettevõtted peaksid püüdma pidevalt kohandada ja

paremaks muuta ettevõttesiseseid tegevusi, struktuuri ja juhtimist, et saavutada ettevõtte jätkusuutlikkus.

Lozano (2012) analüüsis vabatahtlikke algatusi jätkusuutlikkusse panustamiseks. Analüüsi valiti meetodid, mida ettevõtted saavad rakendada, Google Scholar'i otsingumootori populaarseimate hulgast ja kitsendusega, et see on välja arendatud enne või täpselt 2001. aastal.

Erinevaid meetodeid analüüsiti nelja jätkusuutlikkuse dimensiooni ja viie ettevõtte süsteemi osade lõikes. Ettevõtte süsteem hõlmab järgnevaid valdkondi: operatsioon ja tootlikkus (O&P) sisaldades tehnoloogiaid, materjale, energiaallikaid ja tootearendust, juhtimine ja strateegia (M&S) sisaldades produktiivsust, investeerimist ja kasu saamist, organisatsioonilised süsteemid (OS), nagu inimesed, kultuur, juhtimisstiil, juhtimise oskused, probleemide lahendamise lähenemisviisid jne, hange ja turundus (P&M) ning hindamine ja kommunikatsioon (A&C). (Lozano 2012: 15,16) Majanduslik dimensioon hõlmab ettevõtte tegevuste majanduslikku mõju piirkonnale, sidusrühmadele ja kogu riigile. Keskkondlik dimensioon keksendub ettevõtte tegevuste mõjudele elus ja eluta loodusele ning sotsiaalne sellele süsteemile, kus ettevõtte tegutseb (näiteks töökeskkond, kogukond ja huvirühmade huvid).

Tabelis 2 on välja toodud Lozano (2012) välja pakutud raamistik erinevate meetodite analüüsimiseks ja võrdlemiseks. Autor tegi antud töösse valiku meetoditest (kõiki originaalartiklis välja toodud meetodeid ei kajastata). Tumesinine ristikülik tähistab meetodi täielikku panustamist ettevõtte süsteemis või jätkusuutlikkuse tagamisel, keskmise heledusega sinine piiratud ja helesinine muutuva panusega.

Tabel 2. Ettevõtete vabatahtlikult rakendatavad meetodid jätkusuutlikkuse integreerimiseks

Ettevõtte initsiatiiv	Ettevõtte süsteem					Jätkusuutlikkus			
	O&P	M&S	OS	P&M	A&C	Maj.	Kesk.	Sots.	Ajal.
Puhtam tootmine									
Ettevõtte kui kodanik									
Ettevõtte sotsiaalne vastutus									
Keskkonnajuhtimissüsteem									
Roheline keemia									
Tööstusökoloogia									
Olelusringi hindamine									
Jätkusuutlikud elatusvahendid									
Tulemuste kolmikmõõde									

Allikas: (Lozano 2012: 18).

Puhtama tootmise peamiseks eesmärgiks on saaste vähendamine läbi toodete ja tootmistegevuste strateegilise täiustamise. Taaskasutamise, uue tehnoloogia, ressursikulude vähendamise jms teel vähendatakse riske inimestele ja keskkonnale ning suurendatakse ökotõhusust. (Säästva ...) Jätkusuutlikkuse dimensioonidest keskendub puhtam tootmine peamiselt keskkonnale, jäätmete ja riskide minimeerimise kaudu keskkonnaseisundi parandamiseks (Lozano 2012: 17). Ettevõtet saab käsitleda kui korporatiivset kodanikku, mis väljendub ettevõtte ja ühiskonna vaheliste suhete juhtimises kohalikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil (CSR'i mõisted). Antud käsitlus toetub peamiselt juhtimisele ja strateegiatele ettevõtte süsteemis, mille fookuses on sotsiaalsed õigused ja vastutustundlikkus (Lozano 2012: 18). Keskkonnajuhtimissüsteemi eesmärgiks on parendada ettevõtte keskkonnategevust läbi mõjude vähendamise keskkonnale ja inimestele. Selle integreerimine on vabatahtlik ja sisaldab struktuure, tegevuskavasid, määratletud vastutust, toiminguid, protseduure, protsesse ja ressursse, mis on vajalikud keskkonnasüsteemi rakendamiseks ja edaspidiseks alalhoidmiseks. (Keskkonnajuhtimissüsteemid). Ettevõtte süsteemis on keskkonnajuhtimissüsteemil peamine roll juhtimise ja strateegia valdkonnas, kuid antud meetod võib olla seotud ka ettevõtte tegevuse ja tootlikkusega, hindamise ja kommunikatsiooniga ning organisatsiooniliste süsteemidega (Lozano 2012: 20). Rohelise keemia põhimõtte kohaselt peaks saastamist ennetama ja sellest hoiduma juba keemia tasemel, mis väljendub näiteks ohutute kemikaalide loomises, taastuva toorme kasutamises, ohutus keemilises sünteesis jms (Roheline ...).

Tööstusökoloogia uurib energia- ja materjalivooge ning nende koosmõju looduslike ökosüsteemidega. Põhiliseks eesmärgiks on kinnise tootmistsükli saavutamine, kus ühe organisatsiooni jäätmed ja ülejäägid vms oleksid teises ettevõttes taaskasutatavad. (Säästva ...) Antud meetod keskendub peamiselt keskkondlikule dimensioonile, millel on samuti positiivne mõju majanduslikule dimensioonile läbi kogu süsteemi jäätmete vähendamise (Lozano 2012: 21). Oletusringi hindamisel püütakse hinnata toote või teenuse täielikku keskkonnamõju, arvestades teenuse või toote kogutsükli tekkivaid võimalikke mõjusid. Jätkusuutlikud elatusvahendid ehk säästev elatis hõlmab tooteid ja varasid, mis on inimeste eluks vajalikud, kuid need peaksid olema samaaegselt jätkusuutlikud, suurendades toimetulekut oma elukeskkonda kahjustamata. Tulemuste kolmikmõõtmelise printsiibi kohaselt tuleb organisatsiooni tulemuslikkust mõõta peale majandusnäitajate ka keskkonna- ja sotsiaalsete tunnuste alusel. (Säästva ...)

Eelnevast selgus, et erinevaid meetodeid, mida rakendades saaksid ettevõtted olla vastutustundlikud ja tagada jätkusuutlikkust, on palju ja igaüks neist keskendub ühele või mitmele dimensioonile. Täiuslikku ja universaalset raamistikku ei ole ja ettevõtted peaksid kombineerima erinevaid meetodeid vastavalt oma tegevusvaldkonnale. Autor leiab, et oluline oleks siiski tähelepanu pöörata kõigile kolmele dimensioonile (keskkondlikule, sotsiaalsele ja majanduslikule), sest nii on võimalik tagada täielikult jätkusuutlik areng. Kõik kolm dimensiooni võivad olla teatud aspektist lähtudes omavahelises seoses. Näiteks ainult keskkondlikule vastutusele keskendunud ettevõtte, kelle majandustulemused on samal ajal kehvad, ei aita kaasa majanduskasvule ja palkade tõusule, mis parandaks ühiskonna heaolu laiemalt.

Ühest definitsiooni vastutustundliku ettevõtluse ja ettevõtte jätkusuutlikkuse terminitele ei ole, kuid mõlemad mõisted on tihedalt omavahel seotud. Vastutustundlikult tegutsedes tagab ettevõtte enda ja ümbritseva keskkonna jätkusuutlikkuse. Järgnevas peatükis vaatleb autor, milliseid põhimõtteid peaks vastutustundlik ettevõtte järgima ja millised on antud valdkonnaga seotud peamised teemad.

1.2. Vastutustundliku ettevõtluse põhimõtted ja olulised teemad

Eelmises peatükis analüüsiti vastutustundliku ja jätkusuutliku ettevõtluse erinevaid definitsioone. Samuti toodi välja erinevad meetodid, mida ettevõtte saab rakendada, et

tegutseda jätkusuutlikult arenedes. Kirjanduse ülevaate tulemusel selgitas autor välja, et oluline on arvestada kõiki kolme dimensiooni – keskkondlikku, sotsiaalset ja majanduslikku. Järgnevalt vaadeldakse vastutustundliku ettevõtluse põhimõtteid ja peamisi teemasid.

Vastutustundliku ettevõtluse põhimõtted ei ole üheselt ja lõplikult üles loetletud. rahvusvahelises standardis ISO 26000, mis Eestis jõustus veebruaris 2011, on välja toodud seitse sotsiaalse vastutuse põhimõtet. Selle kohaselt on organisatsiooni sotsiaalse vastutuse käsitlemise ja rakendamise peamiseks eesmärgiks anda oma panus jätkusuutlikku arengusse.

Esimeseks on vastutuse põhimõte, mille kohaselt peaks organisatsioon võtma vastutuse oma mõju eest ühiskonnale, majandusele ja keskkonnale. Organisatsioon peaks vastutama oma otsuste ja tegevuste mõju eest ja erilist tähelepanu pöörama oma tegevusest tingitud negatiivsetele tagajärgedele ning vältima nende kordumist. Läbipaistvuse põhimõtte kohaselt peaksid organisatsiooni ühiskonda ning keskkonda mõjutavad tegevused ja otsused olema läbipaistvad. Organisatsiooni põhimõtete, otsuste ja tegevuste kohta käiv teave peaks olema piisaval ja mõistlikul määral kättesaadav. Eetilise käitumise põhimõtetele tuginedes peaks organisatsiooni tegevus põhinema aususe, võrdsuse ja rikkumatuse põhimõtetel. Välja on antud erinevaid eetilise käitumise standardeid, millede seast organisatsioonil on võimalik leida enda eesmärkidega sobivaim ja kasutusele võtta. Neljandaks on huvirühmade huvide arvestamise põhimõte, mille kohaselt peaks organisatsioon huvirühmade huvisid austama, arvestama ja neile vastama. Organisatsiooni eesmärgid võivad olla suunatud lähimatele sidusgruppidele, kuid peaks arvestama ka teiste isikute või gruppide õigusi, nõudeid või huvisid. Seaduse austamise põhimõtte kohaselt on seadused ülemuslikud ja ükski isik ega organisatsioon ei seisa neist kõrgemal. Viimastena on välja toodud rahvusvaheliste käitumisharjumuste austamise ja inimõiguste austamise põhimõtted. (Juhis ... : 9-12)

Tóth (2009: 64) toob oma teoses välja viis vastutustundliku ettevõtluse põhimõtet, mis on eelpool mainitustest küllalt erinevad. Transpordis peaks ettevõtte kulutusi vähendama, mille eesmärgiks on hankida ja turustada rohkem lokaalselt. Õigluse põhimõtte järgi ei tohi ettevõtte aidata kaasa ebaõigluse tekkele (õiglane kaubandus, palgad ja töötingimused). Ainult kasumi maksimeerimisele keskendumine ei tohiks olla

ettevõtte peamiseks eesmärgiks. Ettevõtte suuruse põhimõtte kohaselt peaks eesmärgiks olema optimaalne suurus, erakordselt suur kasv on ohtlik. Oluline on panustada pikaajalisse jätkusuutlikkuse ja kasum peaks pikaajalisel perioodil olema enam vähem ühtlane, mitte ilmtingimata kasvav. Viimaseks põhimõtteks on toodete ja tegevuste otsimine, mis sobituvad jätkusuutliku maailmaga. Kui rahvusvahelise standardi põhimõtted on üldisemad ja kasutatavad pea igas organisatsioonis, siis Tóth on põhimõtteid konkretiseerinud ja toonud välja tema hinnangul peamised jätkusuutlikkust tagavad tegevused ettevõtete poolt. Ühiseks võib lugeda ehk õigluse põhimõtet, mis on erineval kujul, kuid siiski mõlemas loetelus olemas. Autori arvates on mõned Tóth'i põhimõtted liialt radikaalselt, on näha, et ta on meelestatud suurkorporatsioonide ja kasumi kasvatamise vastu. Samas saavad just korporatsioonid näidata suuremat eeskuju sotsiaalse vastutuse rakendamisel ja suurem kasum annab vahendid selleks.

Vastutustundliku ettevõtluse põhimõtetega on seotud palju sotsiaalse vastutuse teemasid, kuid autor vaatleb rahvusvahelises standardis ISO 26000 välja toodud järgnevaid põhiteemasid (Juhis ... : 17,18):

- organisatsiooni valitsemine,
- inimõigused,
- tööjõukasutus,
- keskkond,
- aus tegutsemine,
- tarbijaküsimused,
- kogukonna kaasamine ja arendamine.

Organisatsiooni valitsemine on selle rakendamise ja otsuste tegemise süsteem püstitatud eesmärkide saavutamiseks. Juhtimisel on oluline roll sotsiaalse vastutuse lõimimisel organisatsiooni tegevusse, sest seda tehakse otsustamise ja otsuste täideviimise protsessides. Organisatsioon peaks oma juhtimissüsteeme välja töötades ja üle vaadates arvestama sotsiaalse vastutuse praktikaid, põhiteemasid ja küsimusi. (Juhis ... : 19-20)

Ettevõtte jätkusuutlikkuse planeerimist, kuhu integreerida sotsiaalne vastutus, saab käsitleda kolme-etapilise tegevusena. Esmalt tuleb määrata organisatsiooni praegune seisund ja tulevane suund ning seejärel välja selgitada sobiv strateegia. Strateegiaid on

erinevaid – alustades riski leevendamise strateegiast, mis keskendub õiguslikele ja teistele välistele standarditele keskkondlikest ja sotsiaalsetest aspektides lähtudes, lõpetades tervikliku jätkusuutliku arengu strateegiaga, mis lähtub kõikides äritegevustes jätkusuutlikkuse teemadest. Teises etapis tuleb seada pikaajalised jätkusuutlikkust tagavad eesmärgid ja planeerida tegevused selle saavutamiseks. Pikaajaliste sihtide määramisel on oluline arvestada sotsiaalse ja keskkondliku vastutusega. Eesmärgid peavad olema ettevõtte seisukorrast lähtuvad ja arvestama erinevate huvirühmade ootustega. Kolmandaks tuleb määrata planeeritavate tegevuste mõõdikud ja konkreetsed lühiajalised eesmärgid. Planeeritavad tegevused võivad keskenduda erinevatele tasanditele – väljundid, tootmine, ettevõtte ise, toote elutsüklil või sidusrühmade täielik kaasamine. Lühiajaliste eesmärkide täitmiseks koostatakse tegevuskavad, kus on välja toodud tähtajad, vahendid ja vastutusala jaotused. Kui kõik kolm etappi on läbitud ja strateegiat asutud ellu viima, siis toimub pidev kontrollimine ja tagasiside saamine ning plaanide üle vaatamine. (Baumgartner 2014: 265)

Autori hinnangul on organisatsiooni juhtimisel olulisim roll vastutustundlike ja jätkusuutlike põhimõtete rakendamisel ettevõttes. Kõik algab ettevõtte eesmärkidest ja nende täitmiseks tehtavatest tegevustest – juhtkonna otsustada on, kas eesmärgi täites võetakse vastutus võimalike kõrvalmõjude eest huvigruppidele, keskkonnale või tulevastele põlvkondadele.

Inimõigused on põhilised õigused, mis peaks olema tagatud kõigile inimestele. Laiemalt võib inimõigused jaotada kahte suurde rühma. Esimesse kuuluvad kodanikuõigused ja poliitilisi õigusi puudutavad õigused, kuhu kuulub ka õigus elule ja vabadusele, väljendusvabadus ja võrdsus seaduse ees. Teise rühma alla lähevad ühiskondlikud, majanduslikud ja kultuurilised õigused, nagu õigus toidule, õigus töötada, õigus haridusele ja õigus sotsiaalsele turvalisusele. Teatud olukordades puutuvad organisatsioonid kokku inimõigustega seotud väljakutsete ja dilemmadega, kus inimõiguste rikkumise võimalused kerkivad esile. Sellisteks olukordadeks on näiteks vaesus, äärmuslikud terviseprobleemid, korruptsiooni levik ja tegevused, mis mõjutavad või kaasavad lapsi. Tööjõukasutus, kus tuleb samuti arvestada inimõigustega, sisaldab kõiki organisatsiooni poliitikaid ja praktikaid, mis on seotud organisatsioonis tehtava tööga. Siia alla kuuluvad näiteks ka töösuhted, töötajate kaasamine organisatsiooni

tegevusse, koolitused ja arendamine, töötajate õiglane ja võrdne kohtlemine ning töökeskkond. Siinkohal on organisatsioonidel suur sotsiaalne vastutus, sest sisuline ja tõhus töö parandab ühiskonna elukvaliteeti ja selle puudumine on üks sotsiaalprobleemide peamisi põhjusi. (Juhis ... :21, 23, 30)

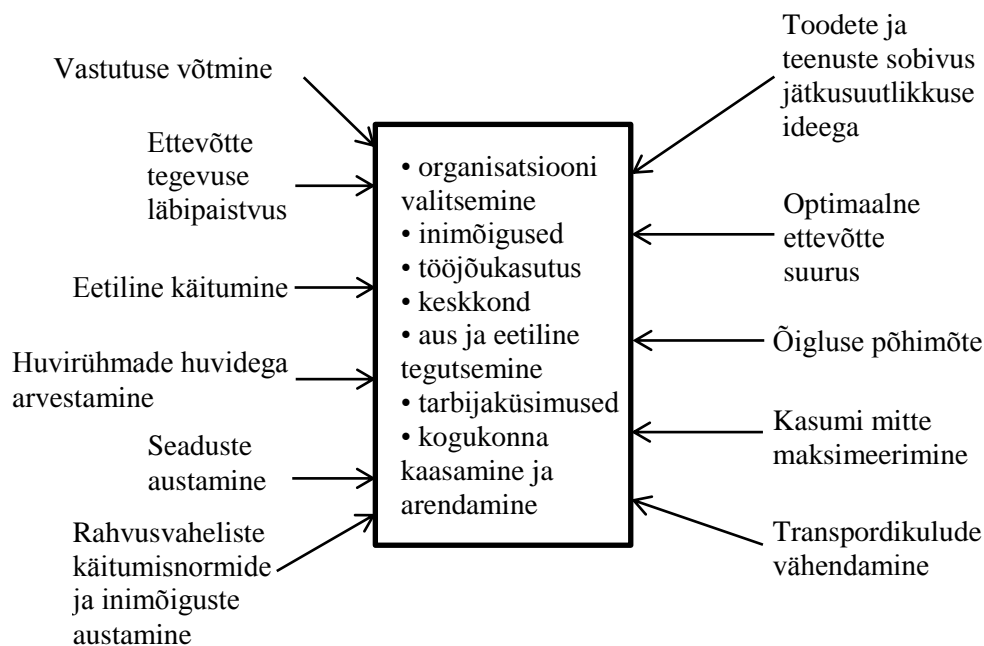
Keskkonda mõjutab organisatsioon oma tegevuste ja otsustega – ressursikasutusest, tegevuste asukohast, saaste ja jäätmete tekitamisest ning tegevuse mõjuga eluskeskkonnale. Ressursikasutuses tuleks järgida jätkusuutlikkuse põhimõtet, mis tähendab, et neid ei kasutata üle nende loomuliku taastumisvõime. Organisatsioon peab püüdma vähendada enda tegevuse tulemusel tekkivaid erinevaid saasteid – näiteks õhusaastet, veesaastet ja jäätmeid. Samuti on oluline organisatsiooni tegevusega aidata kaasa kliimamuutuste leevendamisele. (Juhis ... : 36-40) Eestis reguleerivad keskkonnaga seotud teemasid erinevad seadused – jäätmeseadus, kemikaaliseadus, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimisesüsteemi seadus, loomakaitse seadus, pakendiseadus, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadus ning säästva arengu seadus. Lisaks seaduste järgimise kohustusele on oluline, et organisatsioonid teadvustaksid keskkonnaga seotud teemade olulisust ja võimalikke kasusid ettevõtte jaoks. Suurimaks takistuseks peetakse tihti suuri kulutusi, mis kaasnevad keskkonda säästvama süsteemi rajamisel, kuid pikemas perspektiivis aitavad antud investeeringud ettevõttel ka kulusid kokku hoida (Kink 2010: 52).

Aus tegutsemine puudutab eetilist käitumist organisatsioonide vahelisel suhtlemisel. Siia hulka kuuluvad organisatsiooni suhted näiteks valitsusasutustega, partneritega, tarnijatega, klientidega, konkurentidega ja lepinguliste partneritega ning erinevate huvigruppidega. Peamiste teemadena saab välja tuua korrupsioonivastatuse, vastutustundliku poliitilise kaasatuse, ausa konkurentsi, omandiõiguse austamise ja sotsiaalse vastutuse arendamise väärtusahelas. Aus tegutsemine ja organisatsiooni eetiline käitumine iseloomustab samuti suhteid tarbijatega. Tarbijaküsimused puudutavad peamiselt tooteid ja teenuseid pakkuvaid organisatsioone, kellel on vastutus oma klientide ees. Tarbijaküsimused, mis on seotud sotsiaalse vastutusega, on järgnevad: aus turundus, faktipõhine ja erapooletu informatsioon ning ausad lepingulised praktikad; tarbija tervise ja ohutuse tagamine; jätkusuutlik tarbimine; klienditeenindus ja –tugi ning kaebuste ja vaidluste lahendamine; kliendiandmete kaitse

ja privaatsus; haridus ja teadlikkus.(Juhis ... : 42, 45-46) Globaliseerumise ja infoühiskonnaga seoses on tarbijaküsimuste kontekstis oluline teema internetikeskkonnas olevate andmete turvalisus ja kaitse. Uuringud näitavad, et üks kolmest tarbijast kogub vajamineva info internetist, esmapilgul võib virtuaalne keskkond paista lihtsalt ühe infoallikana. Majanduse globaliseerumisega on internetist saanud ebastabiilne ja ebakindel keskkond kasutaja jaoks, mis vajab reguleerimist tarbijate andmekaitse alal.(Orzan *et al* 2015: 121)

Kogukonna kaasamine ja arendamine väljendub organisatsiooni seotuses ja suhtes kogukonnaga. Organisatsioon peaks austama ühiskondlikke rühmi, kes elavad tema rajatiste läheduses või mõjualas ning panustama lokaalsele arengule ja suhete loomisele huvirühmadega. Ettevõtete panus kogukonna edendamisse võib olla näiteks töökohtade loomine, sissetulekute parandamine, sotsiaalsete investeeringutega panustamine tervisesse ning aktiivne osalemine erinevatel kohalikel foorumitel. Peamisteks kogukonna kaasamise ja arendamise teemadeks on kogukonna kaasamine, haridus ja kultuur, töökohtade loomine ja oskuste parandamine, tehnoloogia areng ja ligipääs, jõukuse ja sissetuleku loomine, tervis ning sotsiaalne investeering.(Juhis ... : 53-60)

Autor koostas joonise 1, et anda ülevaade vastustustundliku ettevõtluse põhimõtete seotusest peamiste teemadega. Keskmises kastis on välja toodud vastutustundliku ettevõtluse põhiteemad, vasakul pool ISO 26000 põhimõtted ning paremal pool Tóth (2009) välja pakutud põhimõtted.

Joonis 1. Vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete seotus peamiste teemadega (autori koostatud).

Antud printsiipide järgimine ettevõtte poolt tagab vastutustundliku ja jätkusuutliku tegutsemise igas olukorras. Tõth'i põhimõtted ei ole siiski üheselt sobivad kõigile ettevõtetele, sest kasumi mitte maksimeerimine ja organisatsiooni suuruse piiramine ei taga ärilisi eesmärke.

Vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete rakendamisel on oluline eetiliselt käituda ja võtta vastutus organisatsiooni tegevuse tagajärjel tekkinud negatiivsetest mõjudest ühiskonnale ja keskkonnale. Selline mõtteviis ja erinevad meetodid peaksid olema ettevõttesse integreeritud püsivalt ja lahutamatult. Järgnevalt vaatleb autor, kuidas selliselt tegutsedes mõjutab ettevõtte oma finantstulemuslikkust.

1.3. Ettevõtte finantstulemuslikkus ja selle seotus vastutustundliku ettevõtlusega

Iga ettevõtte jaoks on oluline tema finantstulemuslikkus, samas on üha tähtsaks muutumas kogu ühiskonna jätkusuutlikkus, millele peaksid ka ettevõtted kaasa aitama. CSR-i integreerimine ettevõtte tegevustesse ja põhimõtetesse üldisemalt võib üsnagi tülikas ja kulukas olla. Kui sellest tuleneks lisaks maine paranemisele ka reaalselt kasu

finantstulemuslikkuse näol, siis oleks ettevõtte ärihuvid ühendatud kogu ühiskonna huvidega. Järgnevalt vaatleb autor kõigepealt ettevõtte finantstulemuslikkuse kui termini sisulist tähendust ning seejärel selle võimalikku seotust CSR-i rakendamisega.

Ettevõtte finantstulemuslikkust (CFP – „*corporate financial performance*“) on defineeritud järgnevalt: „defineeritud kui organisatsiooni eesmärkide saavutamist“ (Bourguignon 1995, viidatud Karaye *et al.* 2014: 258 vahendusel) „või kui produktiivset ja efektiivset olemust.“ (Niculescu 2003, viidatud Karaye *et al.* 2014: 258 vahendusel) Lorino määratleb CFP mõistet järgnevalt: „kõik, mis soodustab kavandatud väärtuse-kulu plaani, mitte ainult, mis soodustab ainult kulude vähendamist või väärtuse kasvu.“ (Lorino 2004, viidatud Karaye *et al.* 2014: 258 vahendusel) Eelnevale tuginedes defineerib autor finantstulemuslikkust kui ettevõtte finantsiliste eesmärgite plaanitud tulemust.

Kuigi kirjanduses ei ole ühest definitsiooni CFP kohta, saab seda mõõta erinevate mõõdikutega. Orlanzki *et al.* (2003: 407-409) järeldasid oma artiklis kirjanduse ülevaatest, et CFP on põhiliselt mõõdetav kolmes üldjaotuses – turu, aruandluse ja kontrolli mõõtmised. Esimene meetod kajastab sidusrühmade rahulolu taset, teine hõlmab ettevõttesisest efektiivsust ja viimane esitab selle finantstulemuslikkuse subjektiivset hindamist. CFP võib olla mõjutatud paljude tegurite poolt, sealhulgas CSR. Boaventura *et al.* (2012: 234) läbi viidud metaanalüüs näitas, et enamus uuringuid (48%) kasutasid seose uurimisel CFP mõõtmiseks varade rentaablust (ROA – „*return to assets*“). Sellele järgnesid omakapitali rentaablus (29%, ROE – „*return on equity*“), müügitulu kasv (22%), müügitulu rentaablus (16%, ROS – „*return on sale*“), brutokasum (15%) jne.

CFP mõõtmiseks seose uurimisel CSR-ga või siis mõningatel juhtudel ka CSP-iga („*corporate social performance*“), mis tähendab ettevõtte sotsiaalse vastutuse tulemuslikkust, on peamiselt kasutatud varade tootlikkust. Järgnevalt vaatleb autor erinevaid uuringuid, mis käsitlevad antud seose välja selgitamist.

Brammer *et al.* (2006: 114) uurisid oma töös ettevõtte sotsiaalse vastutuse ja finantstulemuslikkuse vahelist seotust Inglismaa noteeritud ettevõtete näitel. Põhiliseks tulemuseks saadi, et kõrge sotsiaalse tulemuslikkuse tasemega ettevõtted kalduvad

saavutama madalamat kasumit börsil. Samas ettevõtted, kellel oli madalaim võimalik CSF tase ehk null, saavutasid börsiturul paremaid tulemusi. Keskkondlikud ja ühiskondlikud indikaatorid on negatiivselt korreleerunud börsi kasumiga, samas on tööhõive indikaator seotud nõrgalt ja positiivselt. Ettevõtte mitmete aspektide sotsiaalset käitumist peaks uurima eraldiseisvatena, et saada täpset tulemust nende mõjudest börsi kasumile.

Beurden ja Gössling (2008: 417,418) uurisid 23 erinevas töös välja toodud CSP ja CSF-i vahelisi seoseid. Ainult 6% (kaks tööd) näitasid negatiivset seost ja nendest kahest ühes töös oli antud seos väga nõrk. Enamus uurimise all olevatest töödest (68%) leidis CSP ja CSF-i vahelise seose olevat positiivse ja 26% leidsid, et antud seotus ei ole statistiliselt oluline (kuid siiski positiivne). CSP ja CSF-i vahelisi seoseid uuriv kirjandus esitab sageli liialdatud negatiivse pildi seotuse kohta, antud uurimus vastandab seda vaadet, sest üldised tulemused näitavad ülekaalukalt positiivset sidet CSP ja CSF-i vahel. Margolis ja Walsh (2003: 277,278) uurisid 127-t tööd ja jõudsid järeldusele, et CSP ja CSF-i vahel on ülekaalukalt tõendatud positiivne seos ja väga väike negatiivne seos. Kui ettevõtte sotsiaalne tulemuslikkus aitab kaasa finantstulemustele, siis on organisatsiooni ressursid kasutatud sidusrühade huvidele vastamiseks.

Goll ja Rasheed (2004: 42) võtsid vaatluse alla 62 ettevõtet, kes vastasid uuringu teostamise jaoks küsimustikule. Tulemustest selgus, et kahe finantstulemuse (ROA ja ROS) ja vabalt rakendatava sotsiaalse vastutuse vahel on oluline positiivne seos. Fauzi ja Idris (2009: 77) uurisid CSR-i ja CFP vahelist seotust Indoneesia ettevõtete näitel ja jõudsid samuti järeldusele, et antud seos on positiivne. Paljud uurimused on leidnud samuti positiivse või ülekaalukalt positiivse seose (Boaventura *et al.* 2012; Orlitzky *et al.* 2003; Tsoutsoura 2004).

Beurden ja Gössling (2008: 418, 420) uurisid tegureid, mis mõjutavad CSP ja CFP vahelist suhet, et sügavamalt mõista antud seotust. Tulemused näitasid, et ettevõtte suurus on kõige olulisem tegur. Ettevõtte suuruse mõõtmine ei olnud samasugune kõigis vaatluse all olevates töödes, kuid siiski umbes pooled uurimused leidsid suuruse mõju seotusele olulise olevat. Lisaks on olulisteks mõjuteguriteks veel tööstusharu ja risk, ülejäänud vähemolulisteks faktoriteks on puhverdamine, kohanemisvõime,

klientide rahulolu, rahastamise globaalsus, keskkondlik dünaamika, keskkondlikult helde olemine, eelneva aasta läbimüük, juhtimise kvaliteet, saastamine, omandiõiguse koondumine ning diferentseerumine.

Eelnevast võime järeldada, et CSR-i ja CFP vahel on enamjaolt oluline positiivne seos ja vaid vähesed tööd toovad välja negatiivse seotuse. Leitud tulemused viitavad, et ettevõttele on finantsiliselt kasulik olla vastutustundlik. Järgnevalt vaatleb autor milliseid näitajaid eelpool nimetatud uurimustes kasutati, nii finantstulemuslikkuse mõõtmisel kui CSR-i poolel. Samuti on oluline uurida kasutatud metoodikat.

Tabelis 3 on välja toodud erinevate autorite uuringutest selgunud CSP ja CFP näitajad, seose uurimise meetodid, sõltuva ja sõltumatu muutuja liik ning seos. Kõik on käsitletud sõltuva muutujana ettevõtte finantstulemuslikkuse näitajat või näitajaid, mis on sõltuvad erinevatest CSP näitajatest. Seose uurimisel on kasutatud valdavalt korrelatsioon- ja regressioonanalüüsi. Ettevõtte finantstulemuslikkuse mõõtmiseks on kasutatud peamiselt juba eelpool mainitud näitajaid – ROA, ROE ja ROS. Börsil noteeritud ettevõtete korral on võimalik CFP mõõtmiseks kasutada kasumit aktsia kohta.

Tabel 3. CSP ja CFP vahelise seose meetodite, muutujate ja tulemuste võrdlus erinevate autorite poolt varasemalt läbi viidud uuringute lõikes

Autor(id)	CSP – näitajad (mõõdikud)	CFP- näitajad (mõõdikud)	Seose uurimise meetod	Pos. või neg. seos	Sõltuv muutuja	Sõltumatud muutujad
Margolis ja Walsh (2003)	—	—	—	peamiselt pos.	CFP	CSP
Orlitzky <i>et al.</i> (2003)	—	—	—	pos.	—	—
Goll ja Rasheed (2004)		ROS, ROA	korrelatsioon	pos.	CFP	CSP
Tsoutsoura (2004)	KLD <i>rating</i> , <i>Domini 400 Social index</i>	ROA, ROE, ROS	korrelatsioon, regressioon- analüüs	pos.	ROA, ROE, ROS	<i>Domini Social index</i> , KLD <i>rating</i>
Brammer (2006)	töötajad, keskkond, kogukond	börsil teenitud kasum	regressioon- analüüs, t-test	neg.	<i>stock returns</i>	CSP
Beurden ja Gössling	—	—	—	pos. (68%),	—	—

(2008)				neg (6%)		
Fauzi ja Idris (2009)	—	—	regressioon-analüüs	pos.	CFP, CSP	CSP, CFP
Boaventura <i>et al.</i> (2012)	keskkond, töötajad, kogukond, kliendid, tarnijad, aktsionärid	ROA, ROE, ROS, <i>market share, cash flow, earning per share</i>	korrelatsioon (88%), mitme muutujaga regressioon-analüüs (81%)	pos. (65,5%) ja neg. (19%) ning neutr. (31%)	CFP	CSP

Allikas: (Beurden, Gössling 2008; Boaventura *et al.* 2012; Brammer *et al.* 2006; Fauzi, Idris 2009; Goll, Rasheed 2004; Margolis, Walsh 2003; Orlitzky *et al.* 2003; Tsoutsoura 2004); autori koostatud.

Läbi viidud uuringute analüüs näitas, et CSP-d mõõdetakse erinevates dimensioonides, nagu keskkond, töötajad, kogukond, kliendid, tarnijad ja aktsionärid. Ühes uuringus oli CSP mõõtmiseks kasutatud indeksit – *Domini 400 Social index* (Tsoutsoura 2004). Antud indeksit arvutatakse börsil noteeritud ettevõtete kohta, kellel on väga hästi täidetud teatud sotsiaalsed- ja keskkondlikud standardid. Potentsiaalsed kandidaadid *Domini 400 Social index'i* jaoks on ettevõtted, kellel on positiivne tulemus järgnevatel teemadel: töö- ja inimsuhted, puhtam tootmine, keskkonnaohutus ja ettevõtte kui korporatiivne kodanik. Indeksi arvutamisel on automaatselt välja jäetud ettevõtted, kes tegelevad alkoholi, tubaka, tulirelvade, hasartmängude, tuumaenergia või sõjaväerelvadega. *Domini 400 Social index't* hakati arvutama selleks, et aidata teadlikult vastutustundlikel investoritel kaaluda sotsiaalseid ja keskkondlikke tegureid nende investeerimisotsuste tegemisel. (Domini 400 ...)

Eestis võib CSP mõõtmiseks kasutada vastutustundliku ettevõtluse indeksit, mida arvutatakse alates 2007. aastast. Indeksi arvutamise peamiseks eesmärgiks on tõsta ettevõtete teemakohast teadlikkust ning saada tagasisidet ja võrrelda oma tulemusi teiste ettevõtetega (Vastutustundliku ettevõtluse ...). Indeks tugineb küsimustikule, mis koosneb järgnevast neljast osast ja osakaalust koondhindest (Vastutustundliku ettevõtluse ...):

- ettevõtte strateegia fookuses on vastutustundliku ettevõtluse väljendumine visioonis, missioonis ja väärtustes (20%);

- põhimõtete integreerimine selgitab välja, kas vastutustundliku ettevõtluse põhimõtted on kommunikeeritud (20%);
- valdkondade juhtimine sisaldab konkreetseid tegevusi loodus-, töö- ja turukeskkonna ning kogukonna alal (40%);
- tulemuste hindamine, aruandlus ja kommunikatsioon aitavad hinnata vastutustundliku ettevõtlusega seotud tegevuste tulemuslikkust (20%).

Vastutustundliku ettevõtluse indeksi arvutamine põhineb ettevõtete vabatahtlikkusel ja nende endi poolt täidetud küsimustikul, mis autori hinnangul võib tekitada subjektiivseid mõjutusi indeksi väärtusele. Kui *Domini 400 Social index*'i meetodis arvestatakse konkreetseid sotsiaalseid- ja keskkondlikke standardeid, millele ettevõtte peab vastama, siis Eestis arvutatava indeksi puhul on küll välja toodud valdkonnad, kus tegevusi analüüsitakse, kuid mitte mõõdikud, millega mõõdetakse. Autori arvates võiks vastutustundliku ettevõtluse indeksi arvutamise meetodika olla konkreetsem ja kindlate mõõdikutega iga valdkonna jaoks, mis tagaks võrreldavama ja objektiivsema tulemuse.

Tuginedes varasemate uuringite põhjal läbi viidud analüüsile valib autor empiirilises osas uurimise teostamiseks korrelatsioon- ja regressioonanalüüsi. Kuna enamik valimis olevatest ettevõtetest ei ole börsil noteeritud, siis sõltuvate muutujatena kasutatakse analüüsis varade rentaablust (ROA), omakapitali rentaablust (ROE) ja müügitulu rentaablust (ROS). Sõltumatute muutujatena kaasatakse analüüsi vastutustundliku ettevõtluse indeks, mis mõõdab ettevõtete vastutustundlikkuse põhimõtete rakendamist, ja ettevõtte suurus. Järgnevas peatükis viiakse läbi korrelatsioon- ja regressioonanalüüs eelpool välja toodud näitajatega, et selgitada välja, kas ja kuidas on vastutustundlik ettevõtlus seotud ettevõtte finantstulemuslikkusega Eestis.

2. VASTUTUSTUNDLIKU ETTEVÕTLUSE RAKENDAMINE EESTIS JA ETTEVÕTETE FINANTSTULEMUSLIKKUS

2.1. Vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete rakendamise käsitlused Eesti ettevõtete näitel.

Käesoleva töö teoreetilises osas selgitati välja, milliseid põhimõtteid peaksid järgima ettevõtted, kes tahavad olla vastutustundlikud. Antud teema propageerimist ja laiemat teadvustamist Eestis alustas Vastutustundliku Ettevõtluse Foorum 2005. aastal (Ajalugu). Riiklikul tasemel on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt koostatud Eesti vastutustundliku ettevõtluse tegevuskava 2012-2014, mille eesmärgiks on kindlaks määrata riigi tegevus vastutustundliku ettevõtluse edendamiseks Eestis (Eesti ...). Eelpool välja toodud algatuste tulemusel on teadmised vastutustundlikust ettevõtlusest ettevõtjate seas paranenud ja järjest enam integreeritud organisatsioonidesse – kõik see on siiski ettevõtete poolt vabatahtlik algatus. Järgnevalt kirjeldatavad näited Eesti ettevõtetest baseeruvad 2012. aastal avaldatud näidete kogumikul Vastutustundlik ettevõtlus Eestis. Autor annab ülevaate, kuidas firmad rakendavad vastutustundlikke põhimõtteid ja jaotab ettevõtete tegevused põhiteemade kaupa. Vaatluse alla võetakse järgnevad ettevõtted: BaltCap AS, Skanska EMV AS, Swedbank AS, Coca-Cola HBC Eesti AS, CPD OÜ, DHL Estonia AS, Viru Keemia Grupp AS, NOTE Pärnu OÜ, Advokaadibüroo SORAINEN AS, Eesti Energia AS, G4S Eesti AS, Microsoft Estonia OÜ, Filter AS, Kliinik32 OÜ, Ecoprint AS ja Ragn-Sells AS.

Ettevõtte strateegia kajastub missioonis, visioonis ja väärtustes, millest lähtutakse organisatsiooni valitsemisel. Siinkohal toob autor näitena kolm ettevõtet ja nende strateegilised tegevused. BaltCap on ettevõtte, mis tegeleb investeerimisega kasvule suunatud ettevõtetesse Baltimaades. Nende üheks oluliseks strateegiaks investeerimisportfelli koostamisel on hoolikas valiku protsess, kus pööratakse tähelepanu ettevõtte innovatsioonile ja tegevuse arengule ning kasvule suunatust. Samuti on BaltCap'i jaoks oluline osaleda aktiivselt portfelli ettevõtete töös ja läbi selle pöörata tähelepanu vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete rakendamisele, nagu keskkonna eest vastutuse võtmine ja töötajate väärtustamine. (Vastutustundlik ... 2012: 16-17)

Skanska EMV AS tegutseb neljas ärivaldkonnas – üldehitus, kinnisvara- ja projektiarendus, insenerehitus ja eritööd. Ettevõtte väärtused väljenduvad viie-nulli-visioonis, mille kohaselt püütakse saavutada null kahjumlikku projekti, loodusõnnetust, tööõnnetust, eetilist rikkumist ning ehitusviga. Konkreetselt kirja pandud visioon aitab ettevõtte tegevusi antud valdkondades teadlikult jälgida ja tuvastada. Swedbank'il on olemas strateegiat väljendav vastutustundlik ärifilosoofia, mille välja töötamist alustati 2009. aastal. Selleks uuriti organisatsiooni ajalugu, viidi läbi ettevõttesisene uuring, millega selgitati välja töötajate ootused ja arusaamad ning kaasati ka klientide huvid. Teise etapina hakati ärifilosoofiat ellu viima, mille käigus oli esmalt oluline kõikidele töötajatele uue kontseptsiooni tutvustamine ja selgitamine. Swedbank usub, et töötajate kaasamine ettevõtte visiooni ja missiooni elluviimisse on võtmetähtsusega uute eesmärkideni jõudmiseks. (Vastutustundlik ... 2012: 24,25,28-29)

Töötajate integreerimine ettevõtte vastutustundlikku tegevusse on oluline aspekt, millele tähelepanu pöörata. Juhtkonna tasandil võib seada eesmärged ja teha plaane, kuid reaalseks elluvijateks on töötajad, kes peaksid mõistma tegevuse mõtet ka sügavamalt kui lihtsalt tööülesanne. Ettevõtte saab olla täielikult vastutustundlik kui antud idee elluviimisse on kaasatud firma terviklikult koos kõigi töötajatega. Näiteks leiab Swedbank, et töötajate vabatahtlik tegevus tekitab väärtust ettevõttele, töötajale endale ja kogu ühiksonnale. Ettevõtte pakub oma töötajatele võimalusi panustada vabatahtlikuna kodanikuühiskonda. Näitena tuuakse välja programmis Tagasi Kooli, Toidupank ja spordivõistlused. (Vastutustundlik ... 2012: 44)

Coca-Cola HBC Eesti AS on heaks näiteks, kuidas soodustada vastutustundlikke tegevusi töötajate seas. Ettevõtte loob võimalusi programmides osalemiseks nii ettevõtte sees kui väljaspool. Kui töötaja vastutustundlikkuse programmid ei ole seotud tema otseste tööülesannetega, on tal võimalus saada vastutustundliku ettevõtluse projektides osalemiseks töölt vaba aega. Ettevõtte arvestab sotsiaalse vastutuse põhimõtete järgimist töötaja tulemuste hindamisel ja tasustamisel. Näiteks kuulub osakonnajuhtide ja juhtkonna boonussüsteemi sotsiaalse vastutusega seotud eesmärkide saavutamine. (Vastutustundlik ... 2012: 36)

Rahvusvahelise suunitlusega ärikonsultatsiooni ettevõtte CPD Arengukeskus tegeleb viimastel aastatel aktiivselt *Smart-Work*-trendi kujundamisega. Selle tähtsaks põhimõtteks on töötaja osaline iseseisvus, mis eeldab panidlikku töökorraldust ja tarka juhtimisstiili. Sisuliselt seisneb kontseptsioon selles, et töötajad otsustavad ise, kus, millal ja kuidas nad oma tööd teevad. Oluline ei ole otsene kontroll ja kellast kellani kontoris kohapeal viibimine, vaid töötulemused. *Smart Work*'il on palju positiivseid mõjusid nii ühiskonna kui ettevõtte jaoks. Ettevõtte ei pea üleval pidama kontoris reaalseid töökohti, millega kaasnevad kulud jäävad ära. Ühiskonnas on kaasatavad ka need grupid, kellele kellast kellani tööl käimine ei sobi ning parem pere- ja tööelu ühildamine. Üldiselt töötab töötaja kodus või kodu lähedal, seega väheneb ka transpordi koormus, mis säästab keskkonda ja vähendab liikluskooormus. (Vastutustundlik ... 2012: 40)

Kui vastutustundliku ettevõtlusega seotud eesmärgid on seatud ja plaan nende elluviimiseks koostatud, siis järgmiseks oluliseks sammuks on aruandlus ja tulemuste mõõtmine tagasiside saamiseks. Globaalse turuliidrina logistikatööstuses võtab DHL vastutuse keskkonnale tekitatava kahju eest ja püüab neid minimeerida. Ühe osana ettevõtte strateegiast moodustab kekkonnakaitseprogramm GoGreen, mille eesmärgiks on vähendada CO₂ emissioone. DHL'is peetakse arvet ja kontrollitakse CO₂ emissiooni rahvusvahelise Greenhouse Gas Protocoli ja ISO 14064 standardite järgi. Keskkonnakahjude vähendamise programmi on kaasatud nii allhankijad kui kliendid. Klientidele pakub ettevõtte GO-Green teenust, mis võimaldab saadetise CO₂ emissiooni mõõtmist ning hiljem suunatakse kindel protsent transpordimaksumusest globaalsetesse

kliimakaitseprojektidesse. Klient saab lisaks CO₂ emissiooni analüüsile kord aastas saadetistepõhise süsiniktõhususe sertifikaadi. (Vastutustundlik ... 2012: 51)

Viru Keemia Grupi (VKG) kontsern on veendumusel, et organisatsioon vajab eksisteerimiseks avalikkuse toetust. Ettevõtte on esimene Eestis, kes ühines Rahvusvahelise Aruandlusega (*Global Reporting Initiative* – GRI) ja seepärast koostab ning avalikustab igal aastal Sotsiaalse vastutuse aruannet, mis sisaldab majanduslikke, keeskonnaalaseid ja sotsiaalseid andmeid. Aruande esitamise eesmärkideks on ettevõtte tegevuse läbipaistvuse tagamine ja läbi kommunikatsiooni usaldusliku suhte loomine organisatsiooni tegevusest huvitatud isikutega, kohalike elanike ning VKG töötajatega. (Vastutustundlik ... 2012: 57,58)

Tabelis 4 on eelpool vaadeldud näited välja toodud organisatsiooni valitsemise põhiteema jaotuse kohaselt, et saada süsteemsem ülevaade. Ettevõtte strateegiasse vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete integreerimine on oluline ja võib osutuda keeruliseks. Tabelis välja toodud kolme ettevõtte näitel tuleb selgelt välja asjaolu, et iga organisatsioon peaks integreerimist läbi viima oma erilisusest lähtudes. Vastutustundlikkuse ettevõttesse integreerimise eesmärgiks on kaasata töötajaid ja tõsta nende teadlikkust antud teemal. Aruandluse ja mõõtmise all peetakse tihti peale silmas CO₂ emissiooni mõõtmist, kuid Viru Keemia Grupp'i näide toob selgelt esile, et lisaks keskkonnale saab aruannet esitada hõlmates ka sotsiaalset vastutust.

Tabel 4. Ettevõtete vastutustundlikkust väljendavate tegevuste jaotus organisatsiooni valitsemise põhiteema järgi

Põhiteema	Põhiteemaga seotud teema	Ettevõtte	Tegevus
Organisatsiooni valitsemine	Ettevõtte strateegia	BaltCap	strateegiliselt vastutustundlik investeerimine
		Skanska EMV	viie nulli visioon
		Swedbank	vastutustundlik ärifilosoofia
	Vastutustundlikkuse integreerimine ettevõttesse	Coca-Cola HBC Eesti	töötajate hindamisel ja tasustamisel sotsiaalse vastutusega seotud tegevuse arvestamine
		CPD	<i>Smart-work</i> trendi kujundamine
		Swedbank	propageerib ja soodustab töötajate vabatahtlikku panustamist kodanikuühiskonda

	Aruandlus ja tulemuste mõõtmine	DHL	CO ₂ emissiooni üle arvepidamine
		Viru Keemia Grupp	Sotsiaalse vastutuse aruande esitamine igal aastal

Allikas: autori koostatud.

Kohalik kogukond, kus ettevõtte tegutseb, on organisatsiooni jaoks üks oluline sidusrühm. Seepärast on tähtis arendada ja toetada strateegiliselt kohaliku elu edendamist, mis pikemas perspektiivis toob kaudselt või otseselt kasu ka ettevõttele endale. Paljud firmad pööravad tähelepanu just kogukonna noortele, sest nendes nähakse tulevasi töötajaid ja tarbijaid.

NOTE Pärnu OÜ põhitegevuseks on elektroonikat sisaldavate toodete montaaž ja lõppkokkupanek. Ettevõtte teeb koostööd Pärnu Kutsehariduskeskusega, et panustada oma valdkonna hariduse arengusse. Ettevõtte spetsialistid on töötanud valdkonna aineõpetajatena, koostanud õppematerjale, jaganud teadmisi ning varustanud õppeasutust praktilisteks töödeks vajalike õppematerjalidega. Samuti pakutakse kutsekooli õpilastele praktika sooritamise võimalusi. Noortesse kui tulevastesse töötajatesse panustab ka advokaadibüroo SORAINEN, kelle strateegias kajastub järeltulev põlvkond ja koostöö noortega. Ettevõtte on andnud stipendiume magistratööde kirjutajatele ja pakkunud praktikavõimalusi juura- ja teiste erialade tudengitele. Ellu viidi näiteks koolitusprojekt õigusteaduskonna tudengitele, mille eesmärgiks oli ühendada akadeemilised teadmised ja advokaadibüroo klientide vajadused. (Vastutustundlik ... 2012: 75,81)

Eesti Energia on üleriigilise noorte ettevõtlikkuse arenguprogrammi Entrum algatajaks. Programmi raames on noortel võimalus täiustada oma ettevõtlikkust omaala spetsialistide toel IT, loome- ja ökomajanduse ning sotsiaalse ettevõtluse valdkondadest. (Vastutustundlik ... 2012: 61) Lisaks noortele tähelepanu pööramisele tuuakse välja ka kogukonda kui tervikku arendamist. G4S panustab Eesti arengusse mõtestatud sponsorlusega. Seepärast on fookuses toetada ühiskonna üldise turvalisuse tagamist, laste- ja noorteprojekte ning spordi ja tervislike eluviiside edendamist. Sponsorlustegevusega püütakse ennetada, mitte tegeleda tagajärgedega, nagu näiteks noorte vabaaja sisutamine, et nad ei satuks kuritegelikule teele. (Toetame) Microsoft Estonia OÜ algatas kampaania Veebivend, mille eesmärgiks on teavitada lapsi, nende

vanemaid ja õpetajaid internetis peituvatest ohtudest. Välja töötatud õppematerjalidel ja erinevatel teavitustöödel on olnud otsene mõju läbi sihtrühma teadlikkuse tõstmise internetiohutusele ja internetis käitumisele. Viru Keemia Grupp, kes teadvustab ja peab tähtsaks kohaliku kogukonna toetust ettevõtte edu saavutamisel, on huvitatud osalemisest projektides, mis on põhjendatud ja regiooni jaoks kasulised. Ettevõtte on teinud pikaajaliselt koostööd kohalike laste- ja sotsiaalasutustega ning korraldab kaks korda aastas suuri rahvapidusid tänamaks töötajaid ja kohalikke elanikke. (Vastutustundlik ... 2012: 72,73, 88)

Mõned ettevõtted on otsustanud ühiskonda oma panuse anda inimeste tervislikku heaolu silmas pidades. Filter AS panustab kogukonda läbi spordiürituste toetamise, mis aitab kaasa ettevõtte töötajate tervise ja heaolu suurenemisele. Ettevõtte toetab alates 2010. aastast rattaralli maanteekarikasarja. Kliinik32 on hambaraviteenust pakkuv ettevõtte, kes panustab kogukonna tervisesse läbi erinevate teavituskampaaniate. Antud tegevuse eesmärgiks on tõsta inimeste teadlikkust suutervisealal. (Vastutustundlik ... 2012: 64, 69, 70)

Keskkonnaga arvestamine, sealhulgas looduskeskkonnaga, on üks vastutustundliku ettevõtluse osa. Keskkonna säästmine ja jätkusuutlikkuse tagamise teema on aktuaalne olnud juba enne kui see sai osaks vastutustundlikkuse mõistest. Trükifirma Ecoprint on alates aastast 2002 rakendanud läbimõeldud keskkonnasõbralikkust. Ettevõtte mõõdab oma ökoloogilist jalajälge ja on välja arendanud keskkonnasõbraliku trükiteenuse (kaubamärk Roheline Trükis), milles kasutatakse taastoodetud paberit, looduslikke trükivärve ning keskkonnasäästlikku tehnoloogiat. Firma laienedes keskenduti uues trükimajas energiasäästlikele lahendustele, nagu päikesepaneelide kasutamine sooja vee saamiseks, seadmetest vabaneva energia ära kasutamine ruumide kütmiseks ning tuulegeneraatorite kasutamine põlevkivienergia tarbimise vähendamiseks. (Vastutustundlik ... 2012: 92,93)

Tänapäeval kasvava rahvastikuga maailmas on üha suuremaks keskkonnaga seotud probleemiks jäätmete kogumine ja käitlemine. NOTE Pärnu pöörab erilist tähelepanu jäätmete võimalikule taaskasutusele ja sorteerimisele. Ettevõtte on töötajatele koostanud juhendid jäätmete sorteerimiseks, mille kohaselt kogutakse jäätmeid süsteemselt nii tootmises kui kontoris. Jäätmeid kogutakse eraldi liikide kaupa, nagu puit, poroloon,

taara, metall, ohtlikud jäätmed, elektroonilised jäätmed, plastik, kile jne. Ettevõttesse tulevate materjalide pakkematerjale taaskasutatakse enamasti väljasaadetavate toodete pakendamisel. Jäätmekäitlusega tegelev Ragn-Sells väärtustab eluskeskkonda ja püüab järjepidevalt suurendada taaskasutatavate jäätmete hulka. Aastal 2011 valmis ettevõtte kõrgtehnoloogiline segaolmejäätmete mehaanilis-bioloogilise töötlemise tehas, mis hakkas asendama senist jäätmete ladestamist prügimägedele. Kuhjatud jäätmed prügilates eritavad atmosfääri suurel hulgal kasvuhoonegaase, uue tehase kasutusele võtuga ladestatakse ca 20% olmejäätmetest, millega vähendatakse keskkonnasaastet. Uues vabrikus sorteeritakse taaskasutusse suunatavaid materjale, mida kasutatakse hiljem toorainena uute toodete tootmisel. Tooraineks mittesobilikest jäätmetest valmitatakse kütust energiatootmiseks, seejuures tekkivat tuhka kasutatakse ehitusmaterjalide tootmiseks. Tehasest väljuv õhk läbib biofiltreid ja happelise puhastussüsteemi, mis aitab veelgi vähendada keskkonnale kahjulikke mõjusid. (Vastutustundlik ... 2012: 106,107 109-111)

Keskkonnasäästmise teema ei pea alati otseselt seostuma CO₂ emissiooni või jäätmetega. Telekommunikatsiooniettevõtte Elisa püüab vähendada oma ökoloogilist jalajälge läbi videokonverentside ja *Smart Work*'i. Videokonverentsid võimaldavad kokku hoida nii transpordikulusid, aega kui CO₂ emissiooni, mille üle ettevõtte peab arvestust võttes arvesse ära jäänud ärireiside kilometraaži ja keskmist kütusekulu vahemaa läbimiseks. Kaugtöö aitab säästa inimeste aega ja toetab säästlikku tarbimist ning loodushoidu. (Vastutustundlik ... 2012: 97,98)

Tabelis 5 on välja toodud eelpool kirjeldatud näidete jaotus kogukonna kaasamine ja arendamise ning keskkonna teemade kaupa. Kogukonda panustamisel tähtsustavad vaatluse all olevad ettevõtted kõige rohkem noori, millele leidub mitmeid põhjusi. Ühest küljest on noored tulevased töötajad ja teisalt ka tarbijad, samas on hea kui noortele antakse eneseväljendmiseks võimalusi. Keskonna teemal on tähtsal kohal saaste probleem, seda jäätmete või õhusaaste näol, mida vähendada püütakse.

Tabel 5. Ettevõtete vastutustundlikkust väljendavate tegevuste jaotus kogukonna kaasamise ja arendamise ning keskkonna põhiteemade kaupa

Põhiteema	Põhiteemaga seotud teema	Ettevõte	Tegevus
Kogukonna kaasamine ja arendamine	Kogukonna arendamine	Eesti Energia	noorte ettevõtlikkuse programm Entrum
		Filter	toetab spordiüritusi
		G4S	mõtestatud sponsorlus
		Kliinik32	suutervise alased teavitsukampaaniad
		Microsoft Estonia	kampaania Veebivend internetis peituvate ohtude teavitamiseks
		NOTE Pärnu	panustab elektroonika valdkonna hariduse arengusse erinevate tegevustega
		SORAINEN	panustab õigusteaduskonna tudengitesse erinevate tegevustega
		Viru Keemia Grupp	teeb koostööd kohalike laste- ja sotsiaalasutustega ning korraldab rahvapidusid
Keskkond	Keskkond	Ecoprint	keskkonnasäästlik uus trükimaja
		Elisa	<i>Smart-Work</i> ja videokonverentsid, mis vähendavad ettevõtte ökoloogilist jalajälge
		NOTE Pärnu	jäätmete sorteerimine ja taaskasutamine
		Ragn-Sells	kõrgtehnoloogiline tehas jäätmete töötlemiseks, mille tulemusel osa jäätmetest läheb taaskasutusse

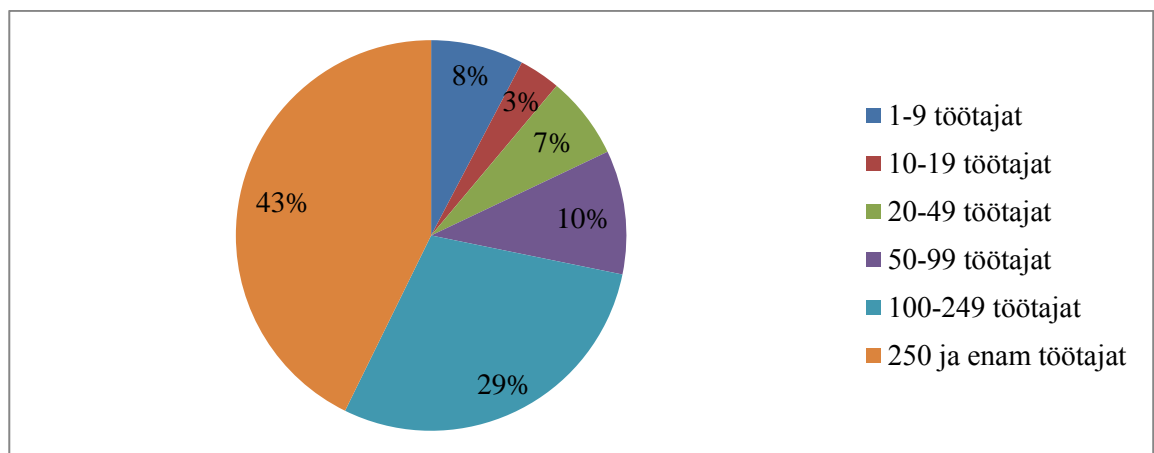
Allikas: autori koostatud.

Ülaltoodud näidetes ei toodud välja kõiki vastutustundliku ettevõtluse põhiteemasid, kuid käsitletud teemad näitavad, et Eestis on ettevõtteid, kes soovivad võtta vastutust ja suuremat rolli ühiskonnas. Ettevõtted on laias pildis hakanud mõistma vastutustundlike põhimõtete tähtsust ja püüavad seda igaüks omal viisil rakendada. Siinkohal on oluline mõista, et seda tehakse kogu ühiskonna heaolu ja jätkusuutlikkuse tagamiseks, mitte seepärast, et saada ainult avalikkuse tähelepanu ja seeläbi kasvatada ettevõtte edu. Kuid seotus vastutustundlikkuse rakendamisel ja ettevõtte finantstulemuste kujunemisel võib olemas olla. Järgevalt kirjeldab autor valimit ja analüüsib sinna kuuluvate ettevõtete finantssuhtarve.

2.2 Valimi kirjeldus ja finantssuhtarvude analüüs

Vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete rakendamise ja ettevõtte finantstulemuslikkuse vahelise seose uurimiseks moodustas autor valimi, mille koostamisel lähtus ettevõtetest, mille kohta on kättesaadav vastutustundliku ettevõtluse indeks. Indeksi konkreetne väärtus on avaldatud kolmel aastal (2009, 2010 ja 2011) ja aastate lõikes on ettevõtteid, mis on esindatud kõigil kolmel, kahel või ühel ajavahemikul. Autor käsitleb andmed kui ristandmete kogumikku, kus uuritakse ja võrreldakse konkreetsetel aastatel uurimise all olevaid näitajaid. Valimi lõplikuks suuruseks on 117, mis on piisav uurimiseks. Autori hinnangul oleks võinud valim olla palju suurem, et analüüsi tulemused oleksid paremad. Probleemiks kujunes vastutustundliku ettevõtluse indeksi avaldamine, mida tehakse vaid ettevõtte nõusolekul. Seepärast ei ole osa indekseid avalikustatud ja viimastel aastatel on avaldatud vaid pingerida, kus märgitud tiitel (kuld, hõbe või pronks), mis ei kvalifitseeru enam arvandmete alla. Järgevalt vaadeldake valimisse kuuluvaid ettevõtteid järgmiste tunnuste põhjal: tegevusala, ettevõtte suurus ja asukoht.

Joonisel 2 on sektordiagrammil välja toodud ettevõtete suuruste osakaalud valimis. Autor jaotas ettevõtte suuruse järgi rühmadesse vastavalt töötajate arvule ettevõttes – 1-9, 10-19, 20-49, 50-99, 100-249 ja 250 ja enam töötajat. Valimis on kõige rohkem ettevõtteid (43%), kus töötab 250 ja enam inimest. Teise suure osakaalu (29%) moodustavad ettevõtted, kus töötajate arv on 100-249. Valim koosneb suures (72%) osas ettevõtetest, kus töötab 100 ja enam inimest. Ettevõtted, kelle töötajate arv on 50-99 moodustavad 10% valimist ning ülejäänud kolm rühma väiksemate töötajate arvuga jääb igaüks alla kümne protsendi.

Joonis 2. Ettevõtete osakaalud valimis suuruse järgi (autori koostatud).

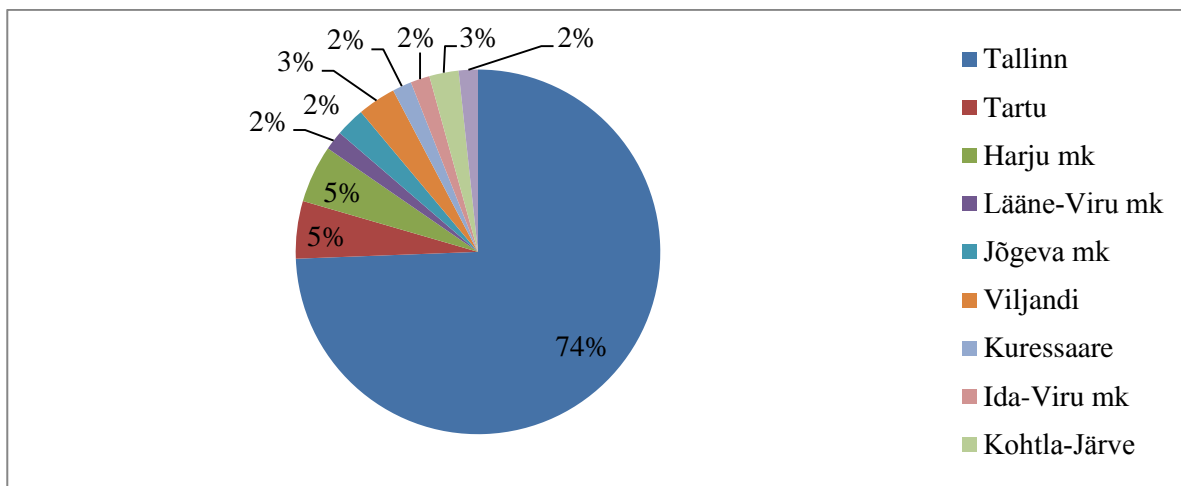
Ettevõtete osakaalud valimis tegevusalade järgi on välja toodud tabelis 6. Kõige rohkem (10,3%) on ettevõtteid, kes tegelevad jaekaubandusega, millele järgneb toiduainetööstus 7,7%. Finantsvahendusega tegeleb 5,1% ettevõtetest, ülejäänud tegevusalad jäävad valimis alla 5%. Kokku on esindatud 36 tegevusala, millest kõige sagedamini esinev osakaal on 1,7% (11 korral). Üldiselt võib valimit iseloomustada tegevusalade paljususega.

Tabel 6. Ettevõtete osakaal (protsentides) valimis tegevusalade järgi

Tegevusala	Osakaal	Tegevusala	Osakaal
jaekaubandus	10,3%	veondus	1,7%
toiduainetööstus	7,7%	jäätmekäitlus	1,7%
finantsvahendus	5,1%	transport	1,7%
infotehnoloogia	4,3%	ekspedeerimine	1,7%
majutus	4,3%	trükitööstus	1,7%
kinnisvara	4,3%	postiteenused	1,7%
tootmine	4,3%	telekommunikatsioon	1,7%
transport	4,3%	hambaravi	1,7%
hulgikaubandus	4,3%	personaliteenindus	1,7%
ehitus	3,4%	keemiatööstus	1,7%
energeetika	2,6%	valdusfirmade tegevus	1,7%
kindlustus	2,6%	pakenditööstus	0,9%
transporditeenused	2,6%	meditsiin	0,9%
kullerteenus	2,6%	meelelahutus	0,9%
jae- ja hulgikaubandus	2,6%	kommunaalmajandus	0,9%
ehitusmaterjalitootmine	2,6%	turism	0,9%
elektroonika	2,6%	turvateenused	0,9%
metsamajandus	2,6%	reklaam	0,9%
mootorsõidukite müük, remont	1,7%	rõivatööstus	0,9%

Allikas: autori arvutused.

Joonisel 3 on näha valimis olevate ettevõtete piirkondlik jaotumine. Ülekaalukalt (74%) on ettevõtete asukohaks Tallinn, millele järgnevad vaid 5%-lise osakaaluga Tartu ja Harjumaa. Osakaaluga 3% on Viljandi ja Kohtla-Järve ning Kuressaare, Jõgeva mk, Lääne-Viru mk ja Ida-Viru mk on igauks esindatud 2%-lise osakaaluga.

Joonis 3. Ettevõtete piirkondlik jaotus valimis (autori koostatud).

Eelnevast selgus, et valdav enamus valimis olevatest ettevõtetest asub Tallinnas ja ülekaalukalt on esindatud firmad, kus töötab 100 ja enam töötajat. Järgnevalt antakse ülevaade valimis olevate ettevõtete finantssuhtarvude leidmise meetodist, analüüsitakse antud näitaja kirjeldavaid statistikuid ja võrreldakse Eesti keskmistega. Lõpuks vaadeldakse finantssuhtarvude aritmeetilisi keskmisi väärtusi ettevõtete suuruste lõikes ja Eesti keskmistega.

Valimi algandmed on välja toodud lisas 1, kus võrreldavuse tagamiseks on kõik näitajad esitatud tuhandetes eurodes. Enamus ettevõtete 2009. majandusaasta andmed olid esitatud Eesti kroonides, mille autor arvutas ümber eurodeks kursiga 15,6466. Finantssuhtarvude leidmisel kasutati valemis sama aasta vastavaid näitajaid, et tagada näitajate omavaheline võrreldavus. Tabelis 7 on välja toodud valemid, millega rentaabluse suhtarvud arvutatud on. Rentaablus näitab kasumi suhet mingisse teise näitajasse.

Tabel 7. Valemid finantssuhtarvude leidmiseks

Finantssuhtarv	Valem
vara puhasrentaablus (ROA)	puhaskasum/vara kokku*100
omakapitali puhasrentaablus (ROE)	puhaskasum/omakapital kokku*100
müügitulu puhasrentaablus (ROS)	puhaskasum/müügitulu*100

Allikas: autori koostatud.

Tabelis 8 on välja toodud finantssuhtarvude kirjeldav statistika ja näitaja aritmeetilised keskmised väärtused Eestis. Kõikide näitajate vaatlusel on selgelt näha, et miinimum ja

maksumum näitaja varieeruvused keskmisest väärtusest on suured. Vara puhasrentaabluse keskmine väärtus valimis on perioodil olnud väga erinev, olles 2009. aastal 1,95% ja 2011. aastal 15,04%. Antud näitaja suurim maksimaalne väärtus (347%) on 2011. aastal, olles 23 korda kõrgem sama aasta keskmisest. Omakapitali rentaablus on näitajatest ainus, mille keskmine väärtus on olnud perioodi jooksul negatiivne (-12,23% 2010. aastal). Antud näitaja madalaim negatiivne väärtus (-707%) on aastal 2010 ja kõrgeim maksimaalne väärtus (648%) 2011. aastal, mis erinevad vastavate aastate keskmistest vastavalt 49 ja 17 korda. Müügitulu rentaablus on perioodi lõikes väiksema varieeruvusega kui ROA ja ROE. Kõrgeim makismaalne väärtus (130%) on 2011. aastal, mis erineb sama aasta keskmisest 12 korda. Suured varieeruvused suhtarvude lõikes näitavad, et keskmine väärtus ei esinda valimit hästi.

Tabel 8. Valimi finantssuhtarvude kirjeldav statistika ja keskmised väärtused Eestis aastatel 2009-2011

Finants- suhtarv	2009			
	valim			Eesti keskmine
	min	max	keskmine	
ROA	-29,01%	26,66%	1,95%	1,04%
ROE	-48,75%	56,52%	1,41%	1,99%
ROS	-30,47%	68,47%	6,19%	1,40%
	2010			
	valim			Eesti keskmine
	min	max	keskmine	
ROA	-60,90%	43,31%	4,85%	4,34%
ROE	-707,37%	70,25%	-14,23%	8,38%
ROS	-26,86%	62,83%	8,46%	5,36%
	2011			
	valim			Eesti keskmine
	min	max	kesmine	
ROA	-38,49%	347,03%	15,04%	6,25%
ROE	-211,79%	648,48%	37,91%	11,90%
ROS	-22,49%	130,75%	10,40%	6,64%

Allikas: (Ettevõtte ...); autori koostatud.

Eesti keskmised andmed on saadud Eesti Statistikaametist ja on arvutatud kõikide tegevusalade lõikes. Vara rentaabluse keskmine väärtus erineb Eesti keskmisest kõige enam 2011. aastal, kus erinevus on rohkem kui kahekordne. Antud näitaja keskmine on valimis üldiselt suurem kui Eestis. Omakapitali rentaabluse keskmine väärtus (1,41%)

on Eesti keskmisele (1,99%) kõige lähemal 2009. aastal. Kõige rohkem erineb antud näitaja Eesti keskmisest 2011. aastal, olles rohkem kui 3 korda kõrgem, mille põhjuseks võib olla maksimaalse näitaja väärtuse suur erinevus keskmisest. Müügitulu rentaabluse keskmine väärtus on perioodi lõikes stabiilselt kõrgem võrreldes Eesti keskmisega, kuid radikaalseid erinevusi ei esine nagu ROA või ROE puhul.

Tabelis 9 on finantsnäitajate keskmised väärtused välja toodud ettevõtte suuruste lõikes ja kõrvutatud Eesti keskmistega. 1-9 töötajaga ettevõtete keskmised finantsnäitajad on valimis väga kõrged võrreldes Eesti keskmisega. Erinevuse üheks põhjuseks võib olla väike ettevõtete arv, mille põhjal keskmine on arvutatud. Järgmise suurusega (10-19 töötajat) ettevõtete keskmised ROA ja ROE on samuti drastiliselt kõrgemad Eesti keskmisest. Samas grupis ROS (6,88%) erineb Eesti keskmisest (3,02%) vaid ligikaudu kaks korda. Töötajate arvuga 20-49 ettevõtete keskmine ROE on väga madal ja keskmine ROS kordades kõrgem võrreldes Eesti keskmisega. 50-99 töötajaga ettevõtete keskmised finantssuhtarvud erinevad küll Eesti keskmisest, kuid mitte nii drastiliselt kui eelnevate gruppide puhul. Näiteks on samas grupis keskmine ROS (2,74%) kõige lähedasem näitaja Eesti keskmisele (2,82%). Suuremate ettevõtete finantssuhtarvud nii drastiliselt Eesti keskmisest ei erine, mille põhjuseks võib olla suurem esindatus valimis. Silmatorkava erinevusena saab välja tuua 250 ja enam töötajatega ettevõtete keskmine ROE, mis valimis on negatiivne (-2,37%), kuid Eestis keskmiselt suhteliselt kõrge (9,98%).

Tabel 9. Finantssuhtarvude keskmised väärtused perioodil 2009-2011 valimis ja Eestis

Töötajate arv	Valimi keskmine			Eesti keskmine		
	ROA	ROE	ROS	ROA	ROE	ROS
1-9	47,02%	92,10%	22,13%	3,41%	6,86%	4,95%
10-19	26,27%	58,80%	6,88%	2,85%	5,64%	3,02%
20-49	8,34%	-59,76%	20,43%	3,60%	7,14%	3,08%
50-99	1,19%	1,76%	2,74%	3,09%	6,14%	2,82%
100-249	5,52%	18,46%	6,90%	3,99%	7,69%	4,09%
250 ja enam	2,43%	-2,37%	6,90%	5,87%	9,98%	6,44%

Allikas: (Ettevõtte ...); autori arvutused.

Eelnevalt kirjeldati valimit ja ettevõtete finantssuhtarvude keskmisi näitajaid. Valimis on enim esindatud ettevõtted, kus töötab 100-249 või 250 ja enam töötajat. Valimit iseloomustab tegevusalade mitmekesisus ja valdavaks piirkonnaks on Tallinn, kus

ettevõtted tegutsevad. Finantssuhtarvude analüüs näitas, et nende aritmeetilised keskmised erinevad oluliselt Eesti keskmistest, seega ei saa käesoleva uurimuse tulemusi üldistada Eestile. Järgnevalt uurib autor vastutustundliku ettevõtluse indeksi seotust ettevõtte finantstulemuslikkusega.

2.3 Vastutustundliku ettevõtluse põhimõtteid järgivate ettevõtete finantstulemuslikkuse seotus indeksiga

Käesolevas alapeatükis valitakse töö teoreetilise osa põhjal välja ettevõtete finantstulemuslikkust iseloomustavad näitajad ja viiakse läbi korrelatsioonanalüüs ettevõtte suuruse ja vastutustundliku ettevõtluse indeksiga. Tulemus näitab, kas analüüsi valitud tegurid on statistiliselt olulises seoses ettevõtte finantstulemuslikkuse erinevate näitajatega. Järgmisena viiakse läbi regressioonanalüüsid, et hinnata välja valitud finantsnäitajate sõltuvust ettevõtte suurusest ja vastutustundliku ettevõtluse indeksist.

Ettevõtte finantstulemuslikkust võib iseloomustada erinevate näitajatega. Peatükis 1.3 selgitas autor välja, et varasemalt läbi viidud samalaadsetes uuringutes on peamiselt kasutatud vara-, omakapitali- ja müügitulu rentaablust. Nende näitajate ühiseks eeliseks on, et suhtarvu baasil saab võrrelda omavahel erineva suurusega, kasumiga, müügituluga jne ettevõtteid. Käesoleva töö teoreetilises osas toodi välja Boaventura *et al.* (2012) uurimusest veelgi finantstulemuslikkust iseloomustavaid näitajaid, nagu müügitulu kasv ja brutokasum. Puhaskasumit või –kahjumit on kõikide finantssuhtarvude arvutamisel kasutatud ja autor otsustas antud näitaja samuti korrelatsioonanalüüsi kaasata.

Regressioonanalüüs plaanitakse läbi viia iga finantstulemuslikkust iseloomustava näitaja kohta eraldi, kuid sõltumatud tegurid on igas analüüsis samad. Esimeseks teguriks on vastutustundliku ettevõtluse indeks (tähis analüüsis „indeks“), mis on väljendatud protsendina. Teise tegurina kasutab autor ettevõtte suurust (tähis analüüsis „tööt“) kui kontrollmuutujat, sest suurematel ettevõtetel on üldjuhul suurem kasum ning regressioonanalüüsis on töötajate arv väljendatud logaritmitud kujul (tähis „ln_tööt“). Sõltuvad muutujad regressioonanalüüside lõikes on järgnevad: vara puhasrentaablus (tähis „ROA“), omakapitali puhasrentaablus (tähis „ROE“), müügitulu puhasrentaablus (tähis „ROS“) ja puhaskasum(-kahjum) (tähis „kasum_kahjum“). Kuna puhaskasum

või- kahjum on arvuliselt suur näitaja, siis analüüsis kasutatakse seda logaritmitud kasumi kujul (tähis „ln_kasum“) ja puhaskahjumi vaatlused jäävad valimist välja, sest negatiivseid arve ei saa logaritmitada.

Tabelis 10 on välja toodud muutujate kirjeldavad statistikud. Vastutustundliku ettevõtluse indeksi varieeruvus on väike võrreldes teiste näitajatega, millede standardhälbed ületavad näitaja keskmise väärtuse. Kõrge standardhälve näitab, et muutuja väärtused on väga varieeruvad. Valimi suurus erineb esialgsest vaid müügitulu rentaabluuse lõikes, mille põhjuseks on valimis esindatud pangandussektori otsese müügitulu puudumine finantsaruandest.

Tabel 10. Muutujate kirjeldavad statistikud

Muutuja	Valim	Miinumum	Maksimum	Keskmine	Standard- hälve
indeks	117	50,00	95,80	70,44	11,57
ROA	117	-60,90	347,03	8,03	34,76
ROE	117	-707,37	648,48	9,83	114,70
ROS	111	-30,47	130,75	8,64	18,21
kasum_kahjum	111	-872 457,91	442 700,00	4 165,93	95 245,42
tööt	117	0	7 812	822	1 701

Allikas: (Ettevõtete ...); autori koostatud.

Korrelatsioonanalüüsi olulisemad tulemused on välja toodud tabelis 11 ja pikemalt lisas 3. Rentaabluse suhtarvude (ROA, ROE ja ROS) ning vastutustundliku ettevõtluse indeksi vahel statistiliselt oluline seos puudub. Seega, antud valimi põhjal ei saa uurida teoorias välja selgitatud seotust finantssuhtarvude ja ettevõtte vastutustundlikkuse rakendamise vahel. Puhaskasumi (-kahjumi) ja indeksi vahel puudub samuti statistiliselt oluline seos, kuid antud muutujat peab regressioonanalüüsi jaoks logaritmitada ning negatiivse tulemiga ettevõtted jäävad vaatluse alt välja. Seepärast uuris autor puhaskasumi ja indeksi vahelist seost ja järeldas, et näitajate vahel on olulisuse nivool 0,01 lineaarne seos olemas (Pearsoni kordaja 0,341). Antud seos ja selle suund on vastavuses teooriaga, mille kohaselt ettevõtte finantstulemuslikkus on positiivselt seotud sotsiaalse vastutustundlikkuse tulemuslikkusega. Samuti võib kasumi kui sõltuva muutuja jaoks statiliselt oluliseks ($p=0,000$) sõltumatuks teguriks võtta ettevõtte töötajate arvu (Pearsoni kordaja 0,516). Kuna valimit käsitletakse ristanndmete

kogumina, siis on oluline regressioonmodelisse kaasata fiktiivsed muutujad D_1 ja D_2 , mis antud uurimuse kontekstis oluliste teguritena otseselt vaatluse all siiski ei ole.

Tabel 11. Korrelatsioonanalüüsi tulemused

		ROA	ROE	ROS	kasum _kahjum	tööt	kasum
indeks	Pearson korrelatsioon	-0,02	-0,101	0,017	0,032	0,374**	0,341**
	Olulisuse tõenäosus	0,829	0,278	0,858	0,735	0,000	0,001

** Korrelatsioon on oluline olulisuse nivool 0,01

Allikas: autori koostatud.

Eelnevale tuginedes kujuneb regressioonmodel järgmiseks:

$$\ln_kasum_i = \beta_0 + \beta_1 indeks_i + \beta_2 \ln_tööt_i + \beta_3 D_{1i} + \beta_4 D_{2i} + u_i,$$

kus i – ettevõtte;

D_{1i} – esimene periood (2009); $D_{1i} = 1$ perioodil 2009, $D_{1i} = 0$ teistel perioodidel, kus Baasperioodiks on aasta 2011;

D_{2i} – teine periood (2010); $D_{2i} = 1$ perioodil 2010, $D_{2i} = 0$ teistel perioodidel, kus baasperioodiks on aasta 2011;

$\beta_0, \beta_1, \beta_2, \beta_3, \beta_4$ – mudeli parameetrid;

u – vealiige.

Regressioonmudeli parameetrid on leitud vähimruutude meetodil ja esmase analüüsi tulemused on välja toodud lisas 4, millele autor tegi ka erindite analüüsi. Tulemused näitasid, et üks vaatlustest on erandlik, mis eemaldati valimist ja viidi läbi uus regresioonanalüüs, mille tulemused on välja toodud tabelis 12 (pikemalt lisas 4). Pärast erindi välja jätmist paranesid kõik olulised näitajad, nagu mudeli ja indeksi statistiline olulisus ning vähenes ka standardhälve.

Tabelis 12 välja toodud tulemustest selgub, et mudel on statistiliselt oluline ($p = 0,000$) ja kirjeldatuse tase on keskmine ehk mudeliga on kirjeldatud 50,8% puhaskasumi hajuvusest. Lõplikuks valimimahuks jäi 90, sest arvu null ei saa logaritmid ja seepärast jäid vaatluse alt välja veel kaks ettevõtet, kus palgalised töötajad puudusid. Mudeli

vabaliige ei ole statistiliselt oluline ja indeks on 95%-lise tõenäosusega oluline muutuja. Logaritmitud töötajate arv on statistiliselt oluline olulisuse nivool 0,01.

Tabel 12. Regressioonianalüüsi tulemused

Parameeter	Parameetri tulemused			
	β	se (standardviga)	t (t-statistik)	p (statistiline olulisus)
β_0	-0,220	1,187	-0,186	0,853
indeks	0,043	0,016	2,599	0,011
ln_tööt	0,921	0,105	8,810	0,000
D1	-1,165	0,484	-2,409	0,018
D2	-0,151	0,398	-0,380	0,705
R^2	0,508			
$R^2_{\text{kohandatud}}$	0,485			
F-statistik	22,176			
F-statistiku p-väärtus	0,000			

Allikas: autori koostatud.

Kõrgeimal olulisuse nivool ($p = 0,000$) on ettevõtte puhaskasumi kujunemisel oluliseks teguriks ettevõtte suurus ehk seal töötavate isikute arv. Kui töötajate arv suureneb ühe protsendi võrra, siis ettevõtte kasum suureneb 0,921 protsendi võrra. Olulisuse nivool 0,05 võib statistiliselt oluliseks teguriks lugeda vastutustundliku ettevõtluse indeksi. Seega, kui indeks suureneb ühe ühiku ehk ühe protsendipunkti võrra, siis ettevõtte kasum suureneb 4,3 protsendi võrra.

Teoreetilises osas varasemalt tehtud uuringute analüüsi põhjal selgunud finantssuhtarvud statistiliselt olulist seost vastutustundliku ettevõtluse indeksiga ei omanud. Autori arvates võib siinkohal olla mitmeid põhjendusi sellele. Esiteks, valim ei esinda piisavalt hästi üldkogumit ning see mõjutab seose tekkimist. Teiseks, valimi hajuvus on väga suur, mis võib samuti mõju avaldada. Kolmandaks, konkreetse indeksiga seotus puudub, kuid seos võib olemas olla mõne muu näitajaga, mis väljendab vastutustundlikkuse tulemuslikkust.

Käesoleva töö eesmärgiks oli välja selgitada vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete rakendamise ja ettevõtte finantstulemuslikkuse vahelise seose suund ja kuju. Kuigi arvukad varasemalt läbi viidud samateemalised uuringud (vt pt 1.3) mujal riikides on ülekaalukalt välja selgitanud positiivse seose ettevõtte finantstulemuslikkuse ja

sotsiaalse vastutustundlikkuse tulemuslikkuse vahel, siis antud uurimuse tulemused näitavad samade sõltuvate muutujate (ROA, ROE ja ROS) korral statistiliselt mitte olulist seost. Seega, võeti finantstulemuslikkust iseloomustavaks näitajaks Boaventura *et al.* (2012) töös parameetrina välja toodud ettevõtte kasum, mis omas statistiliselt olulist keskmise tugevusega positiivset lineaarset seost vastutustundliku ettevõtluse indeksiga. Seose kuju näitab, et indeksi ühe protsendipunktilise tõusuga kaasneb ettevõtte kasumi 4,3 protsendiline suurenemine. Võib järeldada, et valimis olevatele ettevõtetele on finantsiliselt kasulik rakendada vastutustundlikke põhimõtteid ja panustada ühiskonda rohkem. Käesoleva uurimuse tulemusi saab käsitleda vaid antud valimi kontekstis, üldistuste tegemiseks kogu Eesti ettevõtetele peaks valim olema suurem ja valitud parameetrite keskmised väärtused sarnanema Eesti keskmistega

KOKKUVÕTE

Vastutustundlik ettevõtlus on laialdane mõiste, mis ideaalis hõlmab kolme dimensiooni – majandus, keskkond ja ühiskond. Ühest kindlat definitsiooni ei ole ja paljud autorid käsitlevad teemat erinevatest aspektidest lähtudes. Sisuliselt tähendab ettevõtte vastutustundlikkus, et firma teadvustab ja võtab vastutuse oma tegevuse tagajärjel tekkinud erinevate mõjude eest nii ühiskonnale, looduskeskkonnale kui majanduskeskkonnale. Paljud autorid läbi aegade on vastutustundliku ettevõtluse mõistet defineerinud erinevalt, kuid peamiselt on keskendunud sotsiaalsele dimensioonile, mis hõlmab endas ettevõtete poolt tekitatud mõjusid erinevatele huvigruppidele ja samuti rõhutab nendega arvestamist ning koostöö tegemist. Rahvusvahelise standardi ISO 26000 teema käsitluses on lisaks ühiskondlikule välja toodud ka keskkondlik dimensioon. Tóth toob muuhulgas vastutustundliku ettevõtluse all välja ettevõtete ja valitsuste koostöö, jätkusuutlikkusele orienteerituse ning tasakaalu leidmise keskkonna, sotsiaalsete ja äriliste eesmärkide vahel, mis hõlmab kõiki kolme dimensiooni.

Ettevõtte jätkusuutlikkus on tugevalt seotud vastutustundlikkusega ja Marrewijk'i arvates saab neid mõisteid käsitleda sünonüümidenä. Ettevõtte vastutustundlik tegutsemine tagab jätkusuutlikkuse, mis tähendab tänaste vajaduste rahuldamist, seejuures ohustamata tulevikus samade vajaduste rahuldamist. Vastutustundliku ja jätkusuutliku ettevõtluse rakendamiseks on välja pakutud mitmeid meetodeid, nagu näiteks puhtam tootmine, tööstusökoloogia ja olelusringi hindamine.

Vastutustundliku ettevõtluse põhimõtteid on palju, kuid ISO 26000 on välja toodud kuus järgnevat: vastutus, läbipaistvus, eetiline käitumine, huvirühmade huvidega arvestamine, seaduse austamine ning rahvusvaheliste käitumishormide ja inimõigustega arvestamine. Tóth on välja töötanud omanäolisemad põhimõtted, mille hulgas on transpordikulude vähendamine, optimaalne ettevõtte suurus, toodete ja teenuste sobivus jätkusuutlikkuse ideega, õigluse põhimõte ja kasumi mitte maksimeerimine.

Teemasid, kus on oluline rakendada vastutustundliku ettevõtluse põhimõtteid, on palju, siinkohal toob autor välja neist olulisimad. Organisatsiooni juhtimine ja aus ning eetiline käitumine on vastutustundlike põhimõtete integreerimise aluseks. Inimõigused, tööõukasutus, tarbijaküsimused ning kogukonna kaasamine ja arendamine on otseselt või kaudselt seotud ettevõtte sidusrühmade huvidega arvestamisega. Keskkonna teema on oluline saaste ja jäätmete vähendamise, ressursikasutuse ja taaskasutuse aspektides.

Ettevõtte finantstulemuslikkust ei ole mõistena üheselt defineeritud, kuid seda võib määratleda kui ettevõtte finantsiliste eesmärkide plaanipärast tulemust. Finantstulemuslikkust on võimalik mõõta erinevate mõõdikutega. Boaventura *et al.* (2012) tõid oma töös välja mõõdikutena vara rentaabluse, omakapitali rentaabluse, müügitulu rentaabluse ja brutokasumi, mida kasutati seose uurimisel ettevõtte vastutustundlikkuse tulemuslikkusega. Varasemalt läbi viidud uuringute põhjal selgitati välja, et vastutustundliku ettevõtluse ja ettevõtte finantstulemuslikkuse vahel on valdavalt positiivne seos, vaid mõned üksikud uuringud said tulemuseks negatiivse seotuse. Erinevate tööde analüüsist selgus, et vastutustundliku ettevõtluse tulemuslikkust mõõdeti erinevates dimensioonides, nagu keskkond, töötajad, kogukond, kliendid, tarnijad ja aktsionärid. Ühes vaatlusaluses uuringus oli välja toodud indeks, mis võtab arvesse kõiki dimensioone. Eestis võib analoogina välja tuua 2007. aastast alates arvatavat vastutustundliku ettevõtluse indeksit, mis annab vastava taseme ettevõttele.

Töös vaadeldi 16 Eesti ettevõtte vastutustundlikkuse rakendamist erinevatel teemadel. Mõnedes ettevõtetes oli välja toodud strateegias vastutustundlikkuse kajastamine ja selle integreerimine organisatsiooni. Aruandluse ja tulemuste mõõtmise teemal saab näidetena käsitleda sotsiaalse vastutuse aruande esitamist ja CO₂ emissiooni üle arvepidamist. Üha enam pööravad ettevõtted Eestis tähelepanu kogukonna kaasamisele ja arendamisele ning keskkonnale, kus oluliseks peetakse jäätmete ja ökoloogilise jalajälje vähendamist.

Vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete rakendamise ja ettevõtte finantstulemuslikkuse vahelise seose uurimiseks koostas autor valimi ettevõtetest ristandmete kogumina perioodil 2009-2011. Valimit iseloomustab tegevusalade paljususe, enamuse ettevõtete asukohaks on Tallinn ning enamasti on ettevõtetes töötajate arv 100 ja enam inimest.

Uurimise alla võeti varasemalt läbi viidud uuringute põhjal välja selgitatud finantstulemuslikkuse näitajad – omakapitali rentaablus, vara rentaablus ja müügitulu rentaablus. Valimi keskmised rentaabluse suhtarvud on väga erinevad võrreldes samade näitajatega Eestis keskmiselt, mille tõttu ei saa valimi põhjal tehtud uurimuse tulemusi üldistada kõigile Eesti ettevõtetele. Samuti iseloomustab rentaabluse näitajaid kõrge standardhälve, mis näitab, et muutuja väärtused on väga varieeruvad.

Töös püstitatud eesmärgi täitmiseks viis autor esmalt läbi korrelatsioonanalüüsi, millest selgus, et vastutustundliku ettevõtluse indeksi ja rentaabluse suhtarvude vahel statistiliselt oluline seos puudub. Arvukad varasemad uuringud on kinnitanud positiivset statistiliselt olulist seotust rentaabluse näitajate ja ettevõtte vastutustundlikkuse tulemuslikkuse näitajate vahel. Autor leiab, et antud valimis seotuse puudumise põhjuseid võib olla mitmeid, nagu vastutustundliku ettevõtluse indeksi mitte sobivus mõõdikuna, rentaabluse näitajate suur varieeruvus ja mitte piisav valimi suurus. Samas võib teha järelduse, et antud valimi ettevõtetes ei peegeldu vastutustundlike põhimõtete rakendamine finantssuhtarvudes.

Kuna varasemad uuringud tõid välja ettevõtte finantstulemuslikkust iseloomustava näitajana muuhulgas ka kasumi, mis omas vastutustundliku ettevõtluse indeksiga statistiliselt olulist korrelatsiooni, siis viidi läbi regressioonanalüüs nende muutujate vahel ning lõplikuks valimi mahuks kujunes ristandmete põhjal 90. Analüüsi kaasati samuti ettevõtte suurus kui kontrollnäitaja, mis näitas, et töötajate arvu suurenedes kasum kasvas. Töös püstitatud eesmärk sai täidetud ja läbi viidud regressioonanalüüsi tulemusel selgus, et vastutustundliku ettevõtluse indeksi suurenemisel ühe protsendipunkti võrra suureneb kasum 4,3 protsendi võrra. Eelnevast võime järeldada, et vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete rakendamise ja kasumi kui finantstulemuslikkuse vahel on positiivne seotus ning ettevõttele on finantsiliselt kasulik panustada ühiskonda rohkem.

Arvukad varasemad uuringud on jõudnud järeldusele, et rentaabluse suhtarvude ja ettevõtte vastutustundlikkuse rakendamise vahel on positiivne seos. Kuna käesolevas töös läbi viidud uurimusest selgus, et rentaabluse suhtarvude ja vastutustundliku ettevõtluse indeksi vahel ei ole statistiliselt olulist seost, siis võiks järgnevates uuringutes selgitada välja võimalikud põhjused seotuse puudumisele. Samuti võiks

uurida seotuse olemasolu kasutades vastutustundlikkuse rakendamise
iseloomustamiseks muid mõõdikuid kui indeks.

VIIDATUD ALLIKAD

1. Ajalugu. Vastutustundliku Ettevõtluse Foorum. [<http://www.csr.ee/Ajalugu-page-166/>]. 29.03.2015.
2. **Baumgartner, R. J.** Managing Corporate Sustainability and CSR: A Conceptual Framework Combining Values, Strategies and Instruments Contributing to Sustainable Development. – Corporate Social Responsibility and Environmental Management, 2014, Vol. 21, pp. 258-271.
3. **Beurden, P., Gössling, T.** The Worth of Values – A Literature Review on the Relation Between Corporate Social and Financial Performance. – Journal of Business Ethics, 2008, Vol. 82, pp. 407-424.
4. **Boaventura, J. M. G., Silva, R. S., Badeira-de-Mello, R.** Corporate Financial Performance and Corporate Social Performance: Methodological Development and the Theoretical Contribution of Empirical Studies. – Revista Contabilidade and Financas, 2012, Vol. 23, No. 60, pp. 232-245.
5. **Bourguignon, A.** Peut-on Définir La Performance?. Revue Francais de Guestion, 1995. Viidatud Karaye, Y. I., Ishak, Z., Che-Adam, N. The mediating effect of stakeholder influence capacity on the relationship between corporate social responsibility and corporate financial performance. – Social and Behavioral Sciences, 2014, Vol. 164, pp. 528-534 vahendusel.
6. **Brammer, S., Brooks, C., Pavelin, S.** Corporate Social Performance and Stock Returns: UK Evidence from Disaggregate Measures. – Financial Management, 2006, pp. 97-116.
7. CSR'i mõisted. Vastutustundliku Ettevõtluse Foorum. [<http://www.csr.ee/csr-moisted>]. 11.02.2015.

8. **Dahlsrud, A.** How Corporate Responsibility is Defined: an Analysis of 37 Definitions. – Corporate Social Responsibility and Environmental Management, 2008, Vol. 15, pp. 1-13.

9. **Dillyck, T., Hockerts, K.** Beyond the business case for corporate sustainability. – Business Strategy and the Environment, 2002, Vol. 11, pp. 130-141.

10. **Doane, D, MacGillivray A.** Economic Sustainability The business of staying in business. The SIGMA Project, 2001. [http://projectsigma.co.uk/RnDStreams/RD_economic_sustain.pdf]. 02.01.2015.

11. Domini 400 Social Index. Investopedia. [http://www.investopedia.com/terms/d/domini_400.asp]. 04.05.2015.

12. Eesti vastutustundliku ettevõtluse tegevuskava 2012-2014. [https://www.riigikantselei.ee/valitsus/valitsus/et/valitsus/arengukavad/majandus-ja-kommunikatsiooniministeerium/Eesti%20vastutustundliku%20ettev%C3%B5tluse%20tegevuskava%202012-2014.pdf]. 27.03.2015.

13. Ettevõtete majandusaasta aruanded. Äripäeva infopank. [http://www.utlib.ee/index.php?mod=db&cmd=koik&e=1]. 03.01.2015.

14. Ettevõtte tegevusala suhtarvud. Eesti Statistikaamet. [http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/varval.asp?ma=EM023&ti=ETTEV%D5TETE+TEGEVUSALA+%28EMTAK+2008%29+SUHTARVUD+T%D6%D6GA+H%D5IVATUD+ISIKUTE+ARVU+J%C4RGI&path=../Database/Majandus/03Ettevetete_majandusnaitajad/04Ettevetete_suhtarvud/02Aastastatistika/&lang=2]. 01.04.2015.

15. **Fauzi, H., Idrs, K. M.** The Relationship of CSR and Financial Performance: New Evidence from Indonesian Companies. – Issues in Social and Environmental Accounting, 2009, Vol. 3, No. 1, pp. 66-87.

16. **Goll, I., Rasheed, A. A.** The Moderating Effect of Environmental Munificence and Dynamism on the Relationship Between Discretionary Social Responsibility

- and Firm Performance. – Journal of Business Ethics, 2004, Vol. 49, pp. 41-54.
- 17. Juhis** sotsiaalseks vastutuseks = Guidance on social responsibility (ISO 26000:2010). Tallinn: Eesti Standardikeskus, 2012, 96 lk.
 - 18. Keskkonnajuhtimissüsteemid.** Säastva Eesti Instituut, Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus (SEI Tallinn). [<http://www.seit.ee/et/valdkonnad/keskkonnakorraldus/keskkonnajuhtimissusteed>]. 11.02.2015.
 - 19. Kink, M.** Rohelise majanduse tulevik. – Roheline majandus. Mis, milleks ja kuidas. Tallinn: OÜ Trükisilm, 2010, 68 lk.
 - 20. Kleine, A., Hauff, M.** Sustainability–Driven Implementation of Corporate Social Responsibility: Application of the Integrative Sustainability Triangle. – Journal of Business Ethics, 2009, Vol. 85, pp. 517-533.
 - 21. Linnenluecke, M. K., Russell, S. V., Griffiths, A.** Subcultures and Sustainability Practices: the Impact on Understanding Corporate Sustainability. – Business Strategy and the Environment, 2009, Vol. 18, pp. 432-452.
 - 22. Lorino, P.** Le Balanced Score Card Revisite: Dynamique Strategique et Pilotage de Performance, 2004. Viidatud Karaye, Y. I., Ishak, Z., Che-Adam, N. The mediating effect of stakeholder influence capacity on the relationship between corporate social responsibility and corporate financial performance. – Social and Behavioral Sciences, 2014, Vol. 164, pp. 528-534 vahendusel.
 - 23. Lozano, R.** Toward better embedding sustainability into companies' system: an analysis of voluntary corporate initiatives. – Journal of Cleaner Production, 2012, Vol. 25, pp. 14-26.
 - 24. Margolis, J. D., Walsh, J. P.** Misery Loves Companies: Rethinking Social Initiatives by Business. – Administrative Science Quarterly, 2003, Vol. 48, No. 2, pp. 268-305.
 - 25. Marrewijk, M.** Concepts and Definitions of CSR and Corporate Sustainability:

Between Agency and Communion. – Journal of Business Ethics, 2003, Vol. 44, pp. 95-105.

- 26. Niculescu, M.** Dignistic Global Strategy. Editura Economica, 2003. Viidatud Karaye, Y. I., Ishak, Z., Che-Adam, N. The mediating effect of stakeholder influence capacity on the relationship between corporate social responsibility and corporate financial performance. – Social and Behavioral Sciences, 2014, Vol. 164, pp. 528-534 vahendusel.
- 27. Orlitzky, M., Schmidt, F. L., Raynes, S. L.** Corporate Social and Financial Performance: A Meta-analysis. – Organization Studies, 2003, Vol. 24, No. 3, pp. 403-441.
- 28. Orzan, G., Ioană, M. E., Radu, A.-C., Stoica, I., Popescu, M.** Conceptual model regarding security and protection consumers' rights in the online environment. – Economic Computation & Economic Cybernetics Studies & Research, 2015, Vol. 49, pp. 121-138.
- 29. Roheline** keemia. Keemiainstituut. [http://www.chem.ttu.ee/teenused/roheline_keemia_ee]. 11.02.2015.
- 30. Russell, E. O.** CEO and CSR: business leaders and corporate social responsibility, 2010, 465p. [<https://openair.rgu.ac.uk/bitstream/10059/506/1/Ellina%20Russell%20%20PhD.pdf>]. 04.01.2015.
- 31. Siebenhüner, B., Arnold, M.** Organizational Learning to Manage Sustainable Development. – Business Strategy and the Environment, 2007, Vol. 16, pp. 339-353.
- 32. Säätva arengu sõnaseletusi.** Säätva Eesti Instituut, Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus (SEI Tallinn). [<http://www.seit.ee/sass/print.php?word=&type=hagus&keel=ee>]. 11.02.2015.
- 33. Toetame. G4S Eesti.** [<http://www.g4s.ee/toetame>]. 31.03.2015.

- 34. Tóth, G.** Tõeliselt vastutustundlik ettevõtlus: raamat jätkusuutlikkust arengust, ettevõtte ühiskondlikust vastutusest ja probleemide strateegilisest lahendamisest. Tallinn: Ecoprint, 2009, 104lk.
- 35. Tsoutsoura, M.** Corporate Social Responsibility and Financial Performance, 2004, 21p.
[http://responsiblebusiness.haas.berkeley.edu/documents/FinalPaperonCSR_PD_FII.pdf]. 06.02.2015.
- 36.** Tulemused: Vastutustundliku ettevõtluse indeksi TOP 2011. Vastutustundliku Ettevõtluse Foorum. [<http://www.csr.ee/Uudised-page-55/TULEMUSED--Vastutustundliku-ettevotluse-indeksi-TOP-2011-id-180/>]. 04.01.2015.
- 37.** Vastutustundlik ettevõtlus Eestis: näidete kogumik. Toimetajad T.-K. Kaber ja R. Lepp. Tallinn: Ecoprint, 2012, 176 lk.
- 38.** Vastutustundlike ettevõtete TOP. – Juhtimine (Äripäeva lisa), november 2010, lk 14.
- 39.** Vastutustundliku ettevõtluse indeks Eestis.
[http://eope.eek.ee/arieetika2/?Vastutustundliku_ettev%C3%B5tluse_indeks_Eestis.]. 08.02.2015.
- 40.** Vastutustundliku ettevõtluse TOP 2009. – Juhtimine (Äripäev lisa), aprill 2009, lk. 13.

LISAD

Lisa 1. Algandmed

ettevõtte nimi/ aasta	indeks (%)	puhaskasum (tuh eur)	kogukapital (tuh eur)	omakapital (tuh eur)	müügitulu (tuh eur)	töötajate arv	tegevusala	linn/mk
Coca-Cola HBC Eesti AS_2009	88,40	233,34	24 075,84	19 205,19	34 882,91	228	toiduainetööstus	Tallinn
DHL Estonia AS_2009	74,00	94,72	9 068,04	6 596,19	25 494,36	141	ekspedeerimine	Tallinn
Eesti Energia AS_2009	87,90	143 615,87	1 834 283,49	1 186 935,18	677 712,73	7 812	energeetika	Tallinn
Eesti Statoil AS_2009	86,60	3 290,36	63 312,09	30 479,72	170 112,87	501	jaekaubandus	Tallinn
Estiko-Plaster AS_2009	65,00	644,61	10 044,80	5 434,54	15 865,24	147	pakenditööstus	Tartu
Humana Sorteerimiskeskus OÜ_2009	70,30	323,19	1 212,24	598,65	5 699,31	158	jaekaubandus	Tallinn
If P&C Insurance AS_2009	62,10	25 052,15	212 859,66	73 339,77	136 451,94	560	kindlustus	Tallinn
K & H AS_2009	75,70	-1 050,82	10 967,51	2 541,08	19 997,89	136	ehitus	Tartu
Lennuliiklusteenindus AS_2009	83,00	3 314,60	14 948,47	13 377,01	13 487,27	142	transporditeenused	Tallinn
Lääne-Tallinna Keskhaigla AS_2009	55,30	1 497,13	26 014,06	10 584,09	37 621,75	1 705	meditsiin	Tallinn
Microlink Eesti AS_2009	74,90	26,62	7 623,79	4 435,41	16 197,52	221	infotehnoloogia	Tallinn
Microsoft Estoina OÜ_2009	85,10	330,90	1 485,75	585,49	3 576,71	25	infotehnoloogia	Tallinn
Nefab Eesti AS_2009	75,90	-415,12	5 009,70	3 431,44	6 525,24	65	veondus	Harju mk

Lisa 1 järg

Olympic Entertainment Group AS_2009	56,10	-32 930,00	113 508,00	82 685,00	108 088,00	2 348	meelelahutus	Tallinn
Põltsamaa Felix AS_2009	76,00	306,17	12 699,14	7 044,87	16 361,14	182	toiduainetööstus	Jõgeva mk
Ragn-Sells AS_2009	78,60	1 653,56	18 216,98	13 428,35	19 145,17	275	jäätkekäitlus	Tallinn
Rautakesko AS_2009	69,30	-2 450,75	18 867,79	11 104,89	63 471,82	460	jaekaubandus	Tallinn
Hotell Olümpia AS_2009	50,30	-165,72	72 688,00	33 865,18	9 709,52	204	majutus	Tallinn
Riigi Kinnisvara AS_2009	68,80	1 424,40	264 872,94	110 934,58	35 455,63	87	kinnisvara	Tallinn
Riigimetsa Majandamise Keskus_2009	77,50	9 516,25	92 578,94	85 766,96	79 978,20	836	metsamajandus	Tallinn
Rimi Eesti Food AS_2009	67,00	-3 939,32	61 840,40	12 090,29	358 385,40	2 234	jaekaubandus	Harju mk
SEB Pank AS_2009	50,70	-88 319,51	4 754 841,31	477 004,59		1 444	finantsvahendus	Tallinn
Sokotel AS_2009	72,90	-1 371,54	9 869,43	8 023,79	12 752,10	169	majutus	Tallinn
Swedbank_2009	92,70	-872 457,91	21 920 225,48	1 789 653,98		6 881	finantsvahendus	Tallinn
Tallink Grupp AS_2009	81,10	-8 175,00	1 947 238,00	642 696,00	791 863,00	6 853	transport, turism	Tallinn
Tallinna Vesi AS_2009	92,70	21 725,74	171 416,79	88 914,01	49 368,30	336	kommunaalmajandus	Tallinn
TNT Express Worldwide Eesti AS_2009	73,30	688,68	14 362,96	13 833,58	4 101,23	51	kullerteenus	Tallinn
Unelmauto AS_2009	59,90	1,42	6 641,32	1 139,13	7 020,02	30	jaekaubandus	Tallinn
Vestman Grupp AS_2009	52,10	35 028,00	1 298 192,00	700 797,00	51 155,00	42	kinnisvara	Viljandi
Volvo Estonia OÜ_2009	57,40	-989,50	12 692,57	11 178,12	8 164,00	59	mootorsõidukite müük, remont	Tallinn
ABB AS_2010	83,50	5 268,00	87 638,00	38 785,00	112 221,00	1 038	tootmine	Tallinn
BaltCap AS_2010	62,40	430,79	1 504,87	613,21	2 638,66	6	valdusfirmade tegevus	Tallinn
Clik AS_2010	50,40	-489,17	2 590,65	1 374,67	8 105,78	105	ehitus	Harju mk
Coca-Cola HBC Eesti AS_2010	95,80	1 660,00	24 949,00	20 866,00	25 180,00	153	toiduainetööstus	Tallinn

Lisa 1 järg

DHL Estonia AS_2010	55,50	166,98	10 470,42	6 763,11	35 750,20	146	ekspedeerimine	Tallinn
DPD Eesti AS_2010	74,10	665,18	3 005,23	1 811,71	7 388,23	53	transport	Tallinn
Ecoprint AS_2010	79,40	172,67	1 781,15	-24,41	2 263,76	35	trükitööstus	Tartu
Eesti Energia AS_2010	89,20	144 300,00	1 844 100,00	1 107 100,00	784 100,00	7 423	energeetika	Tallinn
Eesti Post_2010	84,80	7 133,00	42 838,00	24 553,00	44 144,00	2 731	postiteenused	Tallinn
Elisa Eesti AS_2010	67,80	14 428,00	106 122,00	94 328,00	89 882,00	345	telekommunikatsioon	Tallinn
EMT AS_2010	65,40	41 757,00	96 420,00	65 455,00	173 890,00	455	telekommunikatsioon	Tallinn
Ensert OÜ_2010	60,90	2,07	188,24	56,82	1 223,64	9	jae- ja hulgikaubandus	Kuressaare
Estiko-Plaster AS_2010	70,20	1 015,25	11 164,00	6 449,87	19 066,25	147	tootmine	Tartu
Estonian Cell AS_2010	59,70	7 454,00	126 774,00	50 047,00	65 438,00	86	tootmine	Ida-Viru mk
Fram Plant Eesti AS_2010	64,70	870,00	18 105,00	5 416,00	49 789,00	74	tootmine	Viljandi
Green IT OÜ_2010	70,60	25,82	765,62	93,66	2 662,57	2	infotehnoloogia	Tallinn
Humana Sorteerimiskeskus OÜ_2010	67,20	425,84	1 633,40	1 024,62	6 600,57	158	jaekaubandus	Tallinn
If P&C Insurance AS_2010	79,00	16 183,86	224 565,83	89 523,70	113 004,82	534	kindlustus	Tallinn
Infotark AS_2010	51,10	25,82	765,62	93,66	2 662,57	112	jae- ja hulgikaubandus	Tallinn
CWT Estonia AS_2010	54,20	247,06	3 547,98	1 589,94	1 902,73	61	turism	Tallinn
Kliinik32 OÜ_2010	66,50	111,61	919,54	330,36	1 691,24	33	hambaravi	Tallinn
Tallinna Lennujaam_2010	51,20	2 009,49	141 536,04	40 564,96	25 925,26	321	transport	Tallinn
Lennuliiklusteenindus AS_2010	75,40	2 771,24	18 059,34	13 591,78	13 408,53	136	transporditeenused	Tallinn
Manpower OÜ_2010	54,30	100,64	834,05	489,07	2 356,14	115	personaliteenindus	Tallinn
Microsoft Estoina OÜ_2010	84,90	235,99	1 166,73	421,20	3 603,96	16	infotehnoloogia	Tallinn
Nordkalk AS_2010	60,20	385,87	11 417,65	8 179,48	13 991,56	110	ehitusmaterjalitootmine	Harju mk
NOTE Pärnu OÜ_2010	69,70	-369,05	9 839,35	147,61	22 358,08	232	elektroonika	Pärnu
Prisma Peremarket AS_2010	59,30	-339,00	35 097,00	18 768,00	118 473,00	724	jaekaubandus	Tallinn

Lisa 1 järg

Põltsamaa Felix AS_2010	74,30	462,21	13 238,32	7 507,07	18 052,40	182	toiduainetööstus	Jõgeva mk
Ragn-Sells AS_2010	62,50	1 732,36	19 616,58	15 160,72	18 763,92	261	jäätkekäitlus	Tallinn
Rakvere Lihakombinaat AS_2010	58,30	6 329,00	105 830,00	82 820,00	130 208,00	1 406	toiduainetööstus	Lääne-Viru mk
Rautakesko AS_2010	70,70	-5 602,43	18 080,99	5 502,45	52 276,65	462	jaekaubandus	Tallinn
Repo Vabrikud AS_2010	61,20	-0,36	17 893,00	7 703,00	25 174,00	257	ehitusmaterjalitootmine	Ida-Viru mk
Hotell Olümpia AS_2010	63,90	1 431,00	73 374,00	35 296,00	8 887,00	197	majutus	Tallinn
Riigi Kinnisvara AS_2010	74,50	11 223,00	281 905,00	125 860,00	32 692,00	106	kinnisvara	Tallinn
Riigimetsa Majandamise Keskus_2010	79,30	26 703,44	1 162 129,61	1 154 968,26	116 209,33	851	metsamajandus	Tallinn
SEB Pank AS_2010	71,60	54 500,00	4 325 800,00	5 318 000,00		1 322	finantsvahendus	Tallinn
Skanska EMW AS_2010	71,80	-2 343,00	33 346,00	23 882,00	36 825,00	227	ehitus	Tallinn
Swedbank_2010	90,60	31 900,00	19 997 000,00	1 820 000,00		6 370	finantsvahendus	Tallinn
TNT Express Worldwide Eesti AS_2010	63,00	-1 718,19	2 821,29	1 368,64	6 395,72	51	kullerteenus	Tallinn
Vestman Grupp AS_2010	50,60	3 681,97	82 891,60	46 449,69	5 860,08	36	kinnisvara	Viljandi
Viru Keemia Grupp AS_2010	75,20	19 226,54	357 046,66	194 045,75	125 496,14	1 046	keemiatööstus	Kohtla-Järve
A. Le Coq AS_2011	54,50	12 236,00	83 658,00	72 620,00	76 007,00	309	toiduainetööstus	Tartu
ABB AS_2011	82,40	9 734,00	90 997,00	43 604,00	150 316,00	1 082	tootmine	Tallinn
BaltCap AS_2011	83,10	271,43	1 745,32	717,16	2 526,97	6	valdusfirmade tegevus	Tallinn
Coca-Cola HBC Eesti AS_2011	94,10	2 213,00	28 667,00	23 079,00	24 240,00	129	toiduainetööstus	Tallinn
DPD Eesti AS_2011	65,10	1 025,94	3 673,62	2 237,66	8 979,49	64	transport	Tallinn
Ecoprint AS_2011	78,30	166,94	1 704,23	142,52	2 560,46	37	trükitööstus	Tartu
Eesti Energia AS_2011	88,50	149 200,00	2 036 500,00	1 236 600,00	831 900,00	7 585	energeetika	Tallinn

Lisa 1 järg

Eesti Post AS_2011	82,40	1 178,00	41 009,00	25 096,00	45 943,00	2 518	postiteenused	Tallinn
Eesti Statoil AS_2011	77,40	7 912,00	622 498,00	317 205,00	244 648,00	483	jaekaubandus	Tallinn
Eolane Tallinn AS_2011	54,40	294,60	7 815,49	2 461,94	15 552,37	270	elektroonika	Tallinn
Ensert OÜ_2011	62,40	4,18	197,18	60,56	1 265,44	8	jae- ja hulgikaubandus	Kuressaare
Estonian Air AS_2011	50,00	-17 120,00	116 049,00	36 838,00	76 114,00	251	transport	Tallinn
Farm Plant Eesti AS_2011	76,70	-1 357,00	20 107,00	4 059,00	57 837,00	105	hulgikaubandus	Viljandi
Filter AS_2011	79,20	2 491,04	25 042,95	11 413,97	53 642,20	62	hulgikaubandus	Harju mk
G4S Eesti AS_2011	73,80	7 946,07	90 822,57	83 794,54	48 984,25	2 520	turvateenused	Tallinn
Hotell Olümpia AS_2011	77,70	3 774,00	75 258,00	39 070,00	10 239,00	176	majutus	Tallinn
Humana Sorteerimiskeskus OÜ_2011	73,80	189,29	2 065,15	1 213,91	9 155,11	197	jaekaubandus	Tallinn
If P&C Insurance AS_2011	62,50	21 527,93	228 750,54	111 051,64	113 432,73	559	kindlustus	Tallinn
Inspired Universal McCann OÜ_2011	58,80	822,07	1 504,55	929,89	7 924,18	17	reklaam	Tallinn
Johnson & Johnson AB Eesti filiaal_2011	73,20	378,55	5 484,77	4 644,05	5 464,39	9	hulgikaubandus	Tallinn
Kliinik32 OÜ_2011	61,50	15,64	1 175,08	65,23	2 049,81	36	hambaravi	Tallinn
Lennuliiklusteeninduse AS_2011	71,80	3 457,67	23 655,99	14 492,99	15 203,47	156	transporditeenused	Tallinn
Manpower OÜ_2011	67,80	358,73	1 733,70	847,80	6 221,11	530	personaliteenindus	Tallinn
Microsoft Estonia OÜ_2011	88,90	363,94	1 260,65	545,15	3 700,76	17	infotehnoloogia	Tallinn
Nefab Eesti AS_2011	70,10	116,81	5 997,47	3 560,48	415,96	0	veondus	Harjumaa
Nordic Hotels OÜ_2011	53,10	631,50	1 365,16	102,47	6 148,94	101	majutus	Tallinn
NOTE Pärnu OÜ_2011	75,80	167,45	8 822,09	315,06	25 614,40	231	elektroonika	Pärnu
Prisma Peremarket AS_2011	64,20	-574,00	37 293,00	18 049,00	147 415,00	906	jaekaubandus	Tallinn
Põltsamaa Felix AS_2011	70,00	918,96	14 206,00	8 426,04	20 205,73	197	toiduainetööstus	Tallinn
Rakvere Lihakombinaat AS_2011	55,90	6 750,00	110 259,00	89 724,00	140 704,00	1 396	toiduainetööstus	Lääne-Viru mk

Lisa 1 järg

Rautakesko AS_2011	65,70	-4 419,30	17 881,60	2 086,68	59 378,41	430	jaekaubandus	Tallinn
Repo Vabrikud AS_2011	66,20	0,00	18 739,00	7 708,00	34 480,00	273	ehitusmaterjalitootmine	Ida-Viru mk
Riigi Kinnisvara AS_2011	75,30	6 742,00	326 980,00	144 813,00	37 215,00	124	kinnisvara	Tallinn
Riigimetsa Majandamise Keskus_2011	77,90	31 992,66	1 193 631,04	1 179 593,41	137 037,81	819	metsamajandus	Tallinn
SEB Pank AS_2011	83,40	98 100,00	4 104 000,00	630 300,00		1 210	finantsvahendus	Tallinn
Siemens Osakeyhtiö Eesti filiaal_2011	78,20	5 105,81	110 641,57	28 210,78	243 180,88	657	hulgikaubandus	Tallinn
Skanska EMW AS_2011	70,00	-13 443,00	34 924,00	10 441,00	63 089,00	260	ehitus	Tallinn
Swedbank AS_2011	94,20	442 700,00	8 840 000,00	1 588 000,00		2 515	finantsvahendus	Tallinn
Tallink Grupp AS_2011	77,00	36 847,00	1 799 542,00	705 091,00	#####	6 720	transport, turism	Tallinn
Tallinna Lennujaam AS_2011	57,30	4 202,16	140 207,42	46 128,44	26 088,36	513	transport	Tallinn
Telko Estonia OÜ_2011	56,10	631,00	3 813,00	2 769,00	13 009,00	6	hulgikaubandus	Tallinn
TNT Express Worldwide Eesti AS_2011	65,10	1 104,52	3 833,06	2 473,16	7 518,17	53	kullerteenus	Tallinn
Toyota Baltic AS_2011	71,30	2 620,07	46 175,59	29 593,01	125 865,17	38	mootorsõidukite müük, remont	Tallinn
Villapai OÜ_2011	62,60	19,26	5,55	2,97	14,73	0	rõivatööstus	Tallinn
Viru Keemia Grupp AS_2011	77,80	29 440,36	393 212,20	221 304,56	183 566,92	109	keemiatööstus	Kohtla-Järve

Allikas: (Ettevõtete ... ; Tulemused ... ; Vastutustundliku ettevõtluse TOP 2009; Vastutustundliku ettevõtluse TOP); autori koostatud.

Lisa 2. Valimi finantssuhtarvud

Ettevõtte nimi/ aasta	ROA (%)	ROE (%)	ROS (%)
Coca-Cola HBC Eesti AS_2009	0,97	1,21	0,67
DHL Estonia AS_2009	1,04	1,44	0,37
Eesti Energia AS_2009	7,83	12,10	21,19
Eesti Statoil AS_2009	5,20	10,80	1,93
Estiko-Plaster AS_2009	6,42	11,86	4,06
Humana Sorteerimiskeskus OÜ_2009	26,66	53,99	5,67
If P&C Insurance AS_2009	11,77	34,16	18,36
K & H AS_2009	-9,58	-41,35	-5,25
Lennuliiklusteenindus AS_2009	22,17	24,78	24,58
Lääne-Tallinna Keskhaigla AS_2009	5,76	14,15	3,98
Microlink Eesti AS_2009	0,35	0,60	0,16
Microsoft Estoina OÜ_2009	22,27	56,52	9,25
Nefab Eesti AS_2009	-8,29	-12,10	-6,36
Olympic Entertainment Group AS_2009	-29,01	-39,83	-30,47
Põltsamaa Felix AS_2009	2,41	4,35	1,87
Ragn-Sells AS_2009	9,08	12,31	8,64
Rautakesko AS_2009	-12,99	-22,07	-3,86
Hotell Olümpia AS_2009	-0,23	-0,49	-1,71
Riigi Kinnisvara AS_2009	0,54	1,28	4,02
Riigimetsa Majandamise Keskus_2009	10,28	11,10	11,90
Rimi Eesti Food AS_2009	-6,37	-32,58	-1,10
SEB Pank AS_2009	-1,86	-18,52	0,00
Sokotel AS_2009	-13,90	-17,09	-10,76
Swedbank_2009	-3,98	-48,75	0,00
Tallink Grupp AS_2009	-0,42	-1,27	-1,03
Tallinna Vesi AS_2009	12,67	24,43	44,01
TNT Express Worldwide Eesti AS_2009	4,79	4,98	16,79
Unelmauto AS_2009	0,02	0,12	0,02
Vestman Grupp AS_2009	2,70	5,00	68,47
Volvo Estonia OÜ_2009	-7,80	-8,85	-12,12
ABB AS_2010	6,01	13,58	4,69
BaltCap AS_2010	28,63	70,25	16,33
Klik AS_2010	-18,88	-35,58	-6,03
Coca-Cola HBC Eesti AS_2010	6,65	7,96	6,59
DHL Estonia AS_2010	1,59	2,47	0,47
DPD Eesti AS_2010	22,13	36,72	9,00
Ecoprint AS_2010	9,69	-707,37	7,63
Eesti Energia AS_2010	7,82	13,03	18,40

Lisa 2 järg

Eesti Post_2010	16,65	29,05	16,16
Elisa Eesti AS_2010	13,60	15,30	16,05
EMT AS_2010	43,31	63,79	24,01
Ensert OÜ_2010	1,10	3,64	0,17
Estiko-Plaster AS_2010	9,09	15,74	5,32
Estonian Cell AS_2010	5,88	14,89	11,39
Fram Plant Eesti AS_2010	4,81	16,06	1,75
Green IT OÜ_2010	3,37	27,57	0,97
Humana Sorteerimiskeskus OÜ_2010	26,07	41,56	6,45
If P&C Insurance AS_2010	7,21	18,08	14,32
Infotark AS_2010	3,37	27,57	0,97
CWT Estonia AS_2010	6,96	15,54	12,98
Kliinik32 OÜ_2010	12,14	33,78	6,60
Tallinna Lennujaam_2010	1,42	4,95	7,75
Lennuliiklusteenindus AS_2010	15,35	20,39	20,67
Manpower OÜ_2010	12,07	20,58	4,27
Microsoft Estoina OÜ_2010	20,23	56,03	6,55
Nordkalk AS_2010	3,38	4,72	2,76
NOTE Pärnu OÜ_2010	-3,75	-250,02	-1,65
Prisma Peremarket AS_2010	-0,97	-1,81	-0,29
Põltsamaa Felix AS_2010	3,49	6,16	2,56
Ragn-Sells AS_2010	8,83	11,43	9,23
Rakvere Lihakombinaat AS_2010	5,98	7,64	4,86
Rautakesko AS_2010	-30,99	-101,82	-10,72
Repo Vabrikud AS_2010	0,00	0,00	0,00
Hotell Olümpia AS_2010	1,95	4,05	16,10
Riigi Kinnisvara AS_2010	3,98	8,92	34,33
Riigimetsa Majandamise Keskus_2010	2,30	2,31	22,98
SEB Pank AS_2010	1,26	1,02	0,00
Skanska EMW AS_2010	-7,03	-9,81	16222,47
Swedbank_2010	0,16	1,75	0,00
TNT Express Worldwide Eesti AS_2010	-60,90	-125,54	-26,86
Vestman Grupp AS_2010	4,44	7,93	62,83
Viru Keemia Grupp AS_2010	5,38	9,91	15,32
A. Le Coq AS_2011	14,63	16,85	16,10
ABB AS_2011	10,70	22,32	6,48
BaltCap AS_2011	15,55	37,85	10,74
Coca-Cola HBC Eesti AS_2011	7,72	9,59	9,13
DPD Eesti AS_2011	27,93	45,85	11,43
Ecoprint AS_2011	9,80	117,13	6,52
Eesti Energia AS_2011	7,33	12,07	17,93

Lisa 2 järg

Eesti Post AS_2011	2,87	4,69	2,56
Eesti Statoil AS_2011	1,27	2,49	3,23
Eolane Tallinn AS_2011	3,77	11,97	1,89
Ensert OÜ_2011	2,12	6,90	0,33
Estonian Air AS_2011	-14,75	-46,47	-22,49
Farm Plant Eesti AS_2011	-6,75	-33,43	-2,35
Filter AS_2011	9,95	21,82	4,64
G4S Eesti AS_2011	8,75	9,48	16,22
Hotell Olümpia AS_2011	5,01	9,66	36,86
Humana Sorteerimiskeskus OÜ_2011	9,17	15,59	2,07
If P&C Insurance AS_2011	9,41	19,39	18,98
Inspired Universal McCann OÜ_2011	54,64	88,41	10,37
Johnson & Johnson AB Eesti filiaal_2011	6,90	8,15	6,93
Kliinik32 OÜ_2011	1,33	23,98	0,76
Lennuliiklusteeninduse AS_2011	14,62	23,86	22,74
Manpower OÜ_2011	20,69	42,31	5,77
Microsoft Estonia OÜ_2011	28,87	66,76	9,83
Nefab Eesti AS_2011	1,95	3,28	28,08
Nordic Hotels OÜ_2011	46,26	616,28	10,27
NOTE Pärnu OÜ_2011	1,90	53,15	0,65
Prisma Peremarket AS_2011	-1,54	-3,18	-0,39
Põltsamaa Felix AS_2011	6,47	10,91	4,55
Rakvere Lihakombinaat AS_2011	6,12	7,52	4,80
Rautakesko AS_2011	-24,71	-211,79	-7,44
Repo Vabrikud AS_2011	0,00	0,00	0,00
Riigi Kinnisvara AS_2011	2,06	4,66	18,12
Riigimetsa Majandamise Keskus_2011	2,68	2,71	23,35
SEB Pank AS_2011	2,39	15,56	0,00
Siemens Osakeyhtiö Eesti filiaal_2011	4,61	18,10	2,10
Skanska EMW AS_2011	-38,49	-128,75	-21,31
Swedbank AS_2011	5,01	27,88	0,00
Tallink Grupp AS_2011	2,05	5,23	3,20
Tallinna Lennujaam AS_2011	3,00	9,11	16,11
Telko Estonia OÜ_2011	16,55	22,79	4,85
TNT Express Worldwide Eesti AS_2011	28,82	44,66	14,69
Toyota Baltic AS_2011	5,67	8,85	2,08
Villapai OÜ_2011	347,03	648,48	130,75
Viru Keemia Grupp AS_2011	7,49	13,30	16,04

Allikas: (Ettevõtete ...); autori arvutused.

Lisa 3. Korrelatsioonanalüüside tulemused

		indeks	ROA	ROE	ROS	Kasum_kahjum	tööt
indeks	Pearson korrelatsioon	1	-,02	-,101	,017	,032	,374**
	Olulisuse tõenäosus		,829	,278	,858	,735	,000
ROA	Pearson korrelatsioon		1	,635**	-,033	,033	-,070
	Olulisuse tõenäosus			,000	,733	,721	,451
ROE	Pearson korrelatsioon			1	-,011	,058	-,038
	Olulisuse tõenäosus				,907	,534	,687
ROS	Pearson korrelatsioon				1	-,034	-,029
	Olulisuse tõenäosus					,723	,766
kasum_kahjum	Pearson korrelatsioon					1	-,072
	Olulisuse tõenäosus						,439
tööt	Pearson korrelatsioon						1
	Olulisuse tõenäosus						

** Korrelatsioon on oluline olulisuse nivool 0,01

* Korrelatsioon on oluline olulisuse nivool 0,05

		indeks	kasum	tööt
indeks	Pearson korrelatsioon	1	,341**	,369**
	Olulisuse tõenäosus		,001	,000
kasum	Pearson korrelatsioon		1	,516**
	Olulisuse tõenäosus			,000
tööt	Pearson korrelatsioon			1
	Olulisuse tõenäosus			

** Korrelatsioon on oluline olulisuse nivool 0,01

* Korrelatsioon on oluline olulisuse nivool 0,05

Allikas: autori koostatud.

Lisa 4. Regressioonanalüüside tulemused

1) esmase regressioonanalüüsi tulemused (enne erindite analüüsi)

Mudeli kokkuvõte^b

Mudel	R	R ²	R ² _{kohandatud}	Standardhälbe hinnang
1	,713 ^a	,508	,485	1,78148

a. Tegurid: (konstant), indeks, ln_tööt

ANOVA^a

Mudel		Ruutude summa	Vabadus-astmeid	Keskruut	F	Olulisus
1	Regressioon	281,514	4	70,379	22,176	,000 ^b
	Residuaal	272,935	86	3,174		
	Kokku	554,449	90			

a. Sõltuv muutuja: ln_kasum

b. Tegurid: (konstant), indeks, ln_tööt, D1, D2

Kordajad^a

Mudel		Standardiseerimata kordajad		Standrdi-seeritud kordajad	T	Olulisus
		B	Standard-viga	Beeta		
1	(konstant)	,641	1,235		,519	,605
	ln_tööt	,907	,111	,648	8,156	,000
	indeks	,032	,017	,149	1,853	,067
	D1	-0,817	,504	-,135	-1,622	,108
	D2	-0,186	,423	-,423	-0,439	,661

a. Sõltuv muutuja: ln_kasum

Allikas: autori koostatud.

2) regressioonanalüüsi tulemused pärast tuvastatud erindi välja jätmist valimist

Mudeli kokkuvõte^b

Mudel	R	R ²	R ² _{kohandatud}	Standardhälbe hinnang
1	,750 ^a	,563	,542	1,67428

a. Tegurid: (konstant), indeks, ln_tööt

ANOVA^a

Mudel		Ruutude summa	Vabadus-astmeid	Keskruut	F	Olulisus
1	Regressioon	306,717	4	76,679	27,354	,000 ^b
	Residuaal	238,274	85	2,803		
	Kokku	544,991	89			

a. Sõltuv muutuja: ln_kasum

b. Tegurid: (konstant), indeks, ln_tööt

Kordajad^a

Mudel		Standardiseerimata kordajad		Standrdi-seeritud kordajad	T	Olulisus
		B	Standard-viga	Beeta		
1	(konstant)	-,220	1,187		-,186	,853
	ln_tööt	,921	,105	,661	8,810	,000
	indeks	,043	,016	,199	2,599	,011
	D1	-1,165	,484	-,189	-2,409	,018
	D2	-,151	,398	-,030	-,380	,705

a. Sõltuv muutuja: ln_kasum

Allikas: autori koostatud.

SUMMARY

THE RELATION BETWEEN THE ENTERPRISE'S SENSE OF RESPONSIBILITY AND THE FINANCIAL RESULTS BASED ON THE EXAMPLE OF ESTONIAN ENTERPRISES

Reilika Randla

It is essential for enterprises to make profit and achieve financial efficiency. Due to pressure proceeding from the society, the concern for the natural environment and community is becoming more and more important. At first sight the interests may seem controversial: is it really possible to increase the enterprise's financial efficiency when concurrently paying attention (consuming time and resources) to the overall welfare of the society and sustainability. Therefore, it is important to study the relation between the enterprise's sense of responsibility and the financial efficiency. If the relation is positive and accompanying, the enterprise is more interested in contributing into the sustainability of the society and making bigger profits at the same time.

The aim of the Bachelor's thesis is to find out the direction and the form of the relation between the implementation of the principles of the responsible entrepreneurship and the enterprise's financial results in Estonian enterprises.

To achieve the set goals, the following research tasks are established:

- to explain the definitions and dimensions of the sustainable and responsible entrepreneurship,
- to study the principles and the major topics of the sustainable entrepreneurship,
- to study the relations between the responsible entrepreneurship with the enterprise's financial results based on earlier studies,

- to explain the implementation of the principles of responsible entrepreneurship based on the example of Estonian enterprises,
- to analyse the financial results of the Estonian enterprises included in the sample,
- to study the coherence between the index of the responsible entrepreneurship and the variables measuring the financial efficiency.

The responsible entrepreneurship is a comprehensive term, which in ideal comprises three dimensions – economy, environment and society. There is no one certain definition available and different authors handle the topic from different aspects. In principle the enterprise's sense of responsibility means that a company perceives and takes responsibility for different consequences proceeding from its activity to the society, natural and economic environment. Numerous authors earlier have defined the definition of responsible entrepreneurship differently, however, the main focus is on the social dimension, comprising the impact proceeding from the activity of the enterprise on different interest groups, stresses the need to take them into account and cooperate. The treatment of the topic in the international standard ISO 26000 draws attentions besides the social aspect also to the environmental dimension. Tóth emphasises in his understanding of responsible entrepreneurship the cooperation between the enterprises and the government, orientation to sustainability and finding balance between the environment, between the social and business goals, comprising all the three dimensions.

Enterprise's sustainability is closely connected with the sense of responsibility and according to Marrewijk these two terms may be treated as synonyms. Enterprise's responsible activity ensures sustainability, which means that the requirements today are satisfied, excluding any threat to satisfying the same needs in the future. For the implementation of the responsible and sustainable entrepreneurship several methods like cleaner production, industrial economics and the life cycle consideration are suggested.

There are several principles of responsible entrepreneurship known, but according to ISO 26000 six main ones are brought out as follows: sense of responsibility,

transparency, ethical behaviour, consideration of interest groups, respect towards legislation, and taking into account international standards of behaviour and human rights. Tóth has put forward more peculiar principles, including the decrease of transport expenses, optimal size of the enterprise, compliance of products and services with the principle of sustainability, the principle of fairness and the non-maximisation of the profit.

Themes, in which the principles of the responsible entrepreneurship could be implemented, are various and at this point the author brings out the most important of them. The management of the organisation and the honest and ethical behaviour form the basis of the integration of the principles of responsibility. Human rights, employment, consumer issues and the involvement and the development of the community are directly or indirectly related to the consideration of interests of the associated groups of the enterprise. The theme of the environment is important from the aspects of the use of the resources and recycling as far as the decrease of the pollution and waste is concerned.

The term - enterprise's financial efficiency has not been defined unambiguously, but could be identified as the planned result of the enterprise's financial goals. Financial efficiency may be measured according to different indicators. Boaventura et al. (2012) refer to indicators as follows: the profit margin of assets, the profit margin of equity the profit margin of the sales revenue and gross profit, used in the study of the relation between the enterprise's sense of responsibility and efficiency. Based on the earlier survey it turns out that pre-dominantly a positive relation between the responsible entrepreneurship and efficiency is observed, only a few surveys state a negative relation. The analysis of different surveys shows that the efficiency of the reliable entrepreneurship is measured in different dimensions like the environment, employees, community, clients, suppliers and shareholders. One studied survey suggests an index, which takes into account all dimensions. As an analogy, the index of responsible entrepreneurship calculated in Estonia since 2007 should be pointed out, on the basis of which the corresponding rate of the enterprise can be established.

The paper focuses on 16 Estonian enterprises, whose implementation of reliability in different areas is observed. Some enterprises have reflected the implementation of

reliability in the strategy of the enterprise and have integrated it in the organisation. As far as the theme of reporting and the measurement of the result are concerned, for example, the submission of the social responsibility report and the accounting of CO₂ emission may be included. Today the enterprises in Estonia try to involve and develop the community and environment, in which the decreasing of waste and the ecological footprint are considered important.

To study the relation between the implemented principles of the responsible entrepreneurship and the enterprise's financial efficiency, the author compiled a sample of enterprises by collecting cross-data from enterprises within the period of 2009-2011. The sample is characterised by a wide range of the activity fields, in the majority of cases the location of the enterprise is marked Tallinn, the average number of employees 100 or more. The study of the earlier researches establishes the factors of financial efficiency – the profit margin of equity, the profit margin of assets and the sales revenue. The average ratios of efficiency in the sample are significantly different compared to the same variables in Estonia on average, due to which the results of this survey based on the sample can not be used in the generalisation referring to all Estonian enterprises. The ratios of the profit margin are characterised by the high rate of standard deviation, confirming the fact that the values of the variables are very varied.

To achieve the goal established in the paper, the author first performs a correlation analysis, which proves that there is no significant statistical coherence between the index of the reliable entrepreneurship and indicators of profitability. Numerous earlier studies have confirmed the positive statistically significant coherence between the profitability ratios and the profitability indicators of the enterprise's efficiency. The author states that the reasons for the absence of coherence in this sample may be various, e.g. the unsuitability of the enterprise's responsibility index as a parameter, the significant variability of the profitability indicators and the inadequate size of the sample. Concurrently we may conclude that in case of these enterprises in this sample, the implementation of the responsibility principles is not reflected in financial ratios.

The earlier studies bring out among other features also the profit as the factor characterising the enterprise's financial profitability, which has a statistically relevant correlation with the index of the responsible entrepreneurship, a regression analysis is

carried out between the variables, and the final size of the sample according to cross-data increased to 90. The size of the enterprise is also involved as a reference figure, demonstrating that with the increase of the number of employees also the profit increased. The goal set in the paper is accomplished and the performed regression analysis shows that the increase of the index of the responsible entrepreneurship by one percentage point, the profit increases by 4.3 percentage points. Proceeding from the above-said, it has to be concluded that the implementation of the principles of the responsible entrepreneurship and the profit as the indicator of financial efficiency the coherence is positive and financially it is more useful for the enterprise to contribute more to the society.

Various earlier surveys have concluded that there is a positive coherence between the profitability ratios and the implementation of the responsible entrepreneurship. As the results of the survey carried out in the framework of this paper show that there is no statistically relevant coherence between the profitability ratios and the index of reliable entrepreneurship, the following papers might study the possible reasons for the absence of the coherence. In addition, the presence of coherence to characterise the implementation of the reliability might be studied by using other indicators instead of the index.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Reilika Randla (sünnikuupäev: 19.04 1986)

1. annan Tartu Ülikoolile tastuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Seos ettevõtte vastutustundlikkuse ja finantstulemuslikkuse vahel Eesti ettevõtete näitel“,

mille juhenda on Maire Nurmet,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digiarhiivi Dspace-i lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digiarhiivi Dspace'i kaudu kuni autoriõigused kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 26.05.2015